

**Dansk juridisk og økonomisk nationalrapport
NSFR's seminar i Reykjavik
den 27.-28. oktober 2005**

Beskatning af usikre og ustabile indkomster

Af

Susanne Pedersen¹, Michael Møller² og Claus Parum³

Indledning

Emnet "Beskatning af usikre og ustabile indkomster" er et meget bredt emne, og af hensyn til begrænsning i nationalrapportens omfang har vi i den danske nationalrapport – som er en delvis integreret juridisk og økonomisk nationalrapport – valgt hovedsagligt at fokusere på den del af emnet, der vedrører indkomstudjævning (Punkt 1 i retningslinjerne).

I den juridiske del vil mulighederne for indkomstudjævning ved indbetaling på pensionsordninger blive beskrevet indledningsvis. Hovedvægten i den juridiske del vil dog blive lagt på specifikke regler om fremførsel af underskud og underskudsbegrænsningsregler i dansk skatteret samt regler om koncernbeskatning med hovedvægt på sambeskatningsreglerne i dansk skatteret. CFC⁴-beskatning omtales kun meget kort. Indkomstudjævning i koncerner ved hjælp af interne prisafregninger – Transfer Pricing – behandles ikke. De særlige regler om modregning og fremførsel af tab i de danske avancelove – aktieavancebeskatningsloven, ejendomsavanceloven og kursgevinstloven – omtales ikke.

I den økonomiske del vil der med udgangspunkt i den juridiske redegørelse for de eksisterende danske regler blive diskuteret, i hvilket omfang og på hvilke områder der kan siges at være væsentlige u hensigtsmæssige asymmetrier i de danske regler vedrørende indkomstudjævning.

Del I: Indkomstudjævningsregler i juridisk perspektiv

1.1. Kort om bestemmelser om indkomstudjævning i skattelovgivningen

Det er generelt kendetegnende i indkomstbeskatningssystemet, at der er mulighed for at foretage forskellige former for indkomstudjævning. Der findes en række forskellige muligheder for at foretage indkomstudjævning i det danske skattesystem. Vi vil ikke inden for rammerne af nationalrapporten kunne behandle alle disse muligheder. Her skal blot nævnes tre væsentlige områder for indkomstudjævningsmuligheder i dansk skatteret:

- 1) Selvstændige erhvervsdrivendes valgmuligheder for at foretage skattemæssige afskrivninger og for værdiansættelse af varelager.

¹ Lektor, Ph.D., Juridisk Institut, Syddansk Universitet.

² Professor, Lic. Polit., Institut for Finansiering, Copenhagen Business School.

³ Lektor, Ph.D., Institut for Finansiering, Copenhagen Business School.

⁴ Controlled Foreign Company.

- 2) Fysiske personers mulighed for at fradrage indbetalinger på privattegnede pensionsordninger.
- 3) Mulighed for at fradrage underskud/tab i anden indkomst/gevinster – herunder fremføre underskud/tab til modregning i senere indkomstår.

1.1.1. Selvstændige erhvervsdrivendes resultatudjævningsmuligheder⁵

Thøger Nielsen anfører i sin bog Indkomstbeskatning I fra 1965 på side 381, at selvstændige erhvervsdrivendes valgmuligheder for at foretage skattemæssige afskrivninger på virksomhedens aktiver, og de betydelige valgmuligheder, der er i varelagerloven for værdiansættelse af virksomhedens varelager, er nogle af de indirekte muligheder, som skatteyderen har for at lave resultatudjævning. Disse regler vil ikke blive omtalt yderligere.

En mere direkte mulighed for resultatudjævning, er muligheden for at modregne et skattemæssigt underskud fra den erhvervs-mæssige virksomhed i anden indkomst eller fremføre underskuddet til modregning i senere års overskud fra virksomheden. Nærmere om disse regler neden for i afsnit 1.2.

1.1.2. Fysiske personers indbetalinger på pensionsordninger og beskatning af pensionsordninger

Begrundelsen for, at vi har valgt kort at behandle disse regler i den danske nationalrapport, er dels fysiske personers betydelige mulighed for resultatudjævning ved at foretage indbetalinger på pensionsordninger, og dels at der i Pensionsafkastbeskatningsloven findes regler, hvorefter det i særlige tilfælde er muligt at få tilbagebetalt skat af et negativt pensionsafkast.

1.1.2.1. Fysiske personers indbetalinger på pensionsordninger

For at fremme personers tilskyndelse til at spare op til pensionsalderen, er der i dansk skatteret ganske gunstige regler for fradrag for indbetalinger på pensionsordninger. Reglerne giver derfor såvel lønmodtagere som selvstændige erhvervsdrivende visse muligheder for at udjævne deres indkomst i et enkelt indkomstår.

Pensionsordningerne kan opdeles i to hovedgrupper:

- A. Ordninger med løbende udbetalinger og rateordninger.
- B. Ordninger med kapitaludbetalinger.

Ovennævnte ordninger kan oprettes såvel som privattegnede ordninger som arbejdsgiveradministrerede ordninger.

Ad A. Ordninger med løbende udbetaling og rateordninger

Ordninger med løbende udbetalinger, jf. pensionsbeskatningslovens § 2 og rateordninger, hvor der sker udbetalinger over mindst 10 år, jf. pensionsbeskatningslovens § 8 og § 11 A beskattes på udbetalingstidspunktet efter personskattelovens regler, jf. pensionsbeskatningslovens § 20. Det betyder, at udbetalingen skal medregnes til personlig indkomst, og der skal betales bundskat, mellemskat – og eventuelt topskat – afhængig af udbetalingens størrelse. Endvidere skal der betales kommunal- og kirkeskat. Det betyder, at beskatningen kan blive helt op til 59 pct. I særlige tilfælde

⁵ Resultatudjævning og indkomstudjævning anses i nærværende at være synonyme begreber.

skal der i stedet for indkomstbeskatning betales en afgift på 40 pct., jf. pensionsbeskatningslovens § 29.

Indbetalinger på en privattegnen ordning med løbende udbetaling eller på en rateordning kan fratrækkes fuldt ud ved opgørelsen af den personlige indkomst, jf. pensionsbeskatningslovens § 18, stk. 1 sammenholdt med personskattelovens § 3, stk. 2, nr. 3. Pensionsopsparerer skal blot indgå en aftale med pensionsinstituttet om det årlige indskud, der skal udgøre et fast beløb. Der gælder således ingen beløbsmæssig begrænsning for de årlige fradrag for indbetalinger på pensionsordninger med løbende udbetaling og rateordninger, jf. pensionsbeskatningslovens § 18, stk. 1. Hvis der indskydes en kapital i pensionsordningen, kan kapitalindskuddet dog ikke fradrages fuldt ud i indskudsåret, men indskuddet skal fordeles over 10 år, jf. pensionsbeskatningslovens § 18, stk. 3. Dog vil der altid i et enkelt indkomstår kunne fradrages et reguleret beløb på 25.000 kr. (41.000 kr. i 2005), indtil kapitalindskuddet er fradraget fuldt ud, jf. reglerne om opfyldningsfradrag i pensionsbeskatningslovens § 18, stk. 5, 1. pkt. For selvstændige erhvervsdrivende personer gælder der et særligt opfyldningsfradrag, idet der i et indkomstår kan fradrages et beløb svarende til 30 pct. af virksomhedens overskud⁶, jf. pensionsbeskatningslovens § 18, stk. 5, 3. pkt., selvom det beregnede beløb er større end opfyldningsfradraget på 41.000 kr.

Ved en pensionsordning med løbende udbetaling eller en rateordning oprettet som en arbejdsgiveradministreret ordning er det arbejdsgiveren, der foretager indbetalingen af de aftalte bidrag⁷ på vegne af lønmodtageren, og de af arbejdsgiveren foretagne indbetalinger er omfattet af bortseelsesretten, jf. pensionsbeskatningslovens § 19. Det vil sige, at lønmodtageren ikke skal medregne de indbetalte bidrag til pensionsordningen ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst. De af arbejdsgiveren foretagne indbetalinger på den ansattes pensionsordning sidestilles med lønudbetaling til den ansatte og vil derfor være fradragsberettiget i virksomhedens indkomst som en driftsomkostning, jf. pensionsbeskatningslovens § 23, stk. 1. Der gælder ingen beløbsmæssig begrænsning for de årlige indbetalinger på en arbejdsgiveradministreret ordning.

Udover ovennævnte regler skal der kort nævnes to særlige ordninger i pensionsbeskatningsloven, som giver visse persongrupper mulighed for resultatudjævning ved indbetaling på pensionsordninger.

Den ene ordning findes i pensionsbeskatningslovens § 15 A og giver selvstændige erhvervsdrivende og hovedaktionærer⁸, der afstår deres virksomhed eller aktier med skattepligtig fortjeneste, mulighed for at indskyde fortjenesten ved afståelsen på en pensionsordning med løbende udbetaling eller en rateordning, uden at de er omfattet af de særlige fradragsfordelingsregler i pensionsbeskatningslovens § 18. De samlede indbetalinger på en sådan ordning kan dog højst udgøre et reguleret beløb på 1.372.650 kr. (2.249.800 kr. i 2005), og indbetalingen kan højst udgøre den skattepligtige fortjeneste. Fortjenesten ved afståelse af virksomheden eller aktierne skal medregnes ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst, hvilket vil sige i personlig indkomst – eller eventuelt i aktieindkomst for aktieavancens vedkommende. I samme indkomstår vil den

⁶ Beregningsgrundlaget er et særligt reguleret overskud beregnet som virksomhedens skattemæssige overskud med tillæg af renteudgifter og kurstab på fordringer og gæld og med fradrag af rente- og udbytteindtægter samt kursgevinst på fordringer og gæld. Indkomst ved afståelse af goodwill og andre immaterielle aktiver eller fortjeneste ved afståelse af fast ejendom omfattet af ejendomsavancebeskatningsloven indgår ikke opgørelsen af overskuddet. Jf. pensionsbeskatningslovens § 18, stk. 5, 4. og 5. pkt.

⁷ Det kan aftales, at indbetalingen skal udgøre enten et fast beløb eller en vis procentdel af lønmodtagerens løn.

⁸ Jf. hovedaktionærbegrebet i aktieavancebeskatningslovens § 11, stk. 2-4.

selvstændige erhvervsdrivende dog kunne fradrage den del af fortjenesten, der er indbetalt på pensionsordningen i den personlige indkomst, jf. personskattelovens § 3, stk. 2, nr. 3.⁹ Dette betyder, at beskatningen af fortjenesten kan udskydes indtil pensionsudbetalingstidspunktet.¹⁰

Den anden ordning vedrører sportsudøvere, som i henhold til pensionsbeskatningslovens § 15 B kan oprette en pensionsordning som en rateordning, uden at indbetalingerne er omfattet af de særlige fradragsfordelingsregler i pensionsbeskatningslovens § 18. Ordningen kan enten oprettes som en arbejdsgiverordning, hvor de foretagne indbetalinger er omfattet af bortseelsesretten i pensionsbeskatningslovens § 19, eller den kan oprettes som en privattegnede ordning, hvorefter de foretagne indbetalinger kan fradrages i personlig indkomst, jf. pensionsbeskatningslovens § 18, stk. 1 sammenholdt med personskattelovens § 3, stk. 2, nr. 3. Der kan indbetales et beløb svarende til den ”indkomst der hidrører fra den skattepligtiges sportsudøvelse”. Der er ingen beløbsbegrænsning på den årlige indbetaling, men de samlede indbetalinger på ordningen kan højst udgøre et reguleret beløb på 935.100 kr. (1.532.700 kr. i 2005).¹¹

Ad. B. Kapitalordninger

Hele forsikringssummen ved en kapitalforsikring, jf. pensionsbeskatningslovens § 10 og opsparingen på en kapitalopsparing, jf. pensionsbeskatningslovens § 12, udbetales som et engangsbeløb, og der svares en afgift på 40 pct. af beløbet på udbetalingstidspunktet, jf. pensionsbeskatningslovens § 25.

Indbetalinger på kapitalordninger kan maksimalt udgøre et reguleret beløb på 25.000 kr. (41.000 kr. i 2005), jf. pensionsbeskatningslovens § 16, stk. 1, og et tilsvarende beløb vil maksimalt kunne fratrækkes ved opgørelsen af den personlige indkomst, jf. pensionsbeskatningslovens § 18, stk. 1 og 2 sammenholdt med personskattelovens § 3, stk. 2, nr. 3. Indbetalinger på en kapitalordning skal dog kunne rummes i personlig indkomst, og beløbet kan ikke fratrækkes i personlig indkomst ved beregning af topskatten, jf. personskattelovens § 7, stk. 1.

Sammenfattende betragtninger vedrørende fradrag for indbetalinger på pensionsordninger

Som det fremgår af ovenstående, er der i Danmark ganske gode muligheder for resultatudjævning ved at foretage indbetalinger på pensionsordninger, navnlig ordninger med løbende udbetaling eller rateordninger. Der findes dog visse asymmetrier i reglerne.

For det første er der en asymmetri i pensionsbeskatningsreglerne deri, at der alene er fradrag for indbetalinger på danske pensionsordninger, og at alene danske pensionsordninger er omfattet af bortseelsesretten, hvorimod der ikke er fradrag for indbetalinger, eller indbetalingerne ikke er omfattet af bortseelsesretten, såfremt der sker indbetalinger på en udenlandsk pensionsordning, selvom udbetalingen fra den udenlandske pensionsordning vil være skattepligtig i Danmark på udbetalingstidspunktet. Denne asymmetri kan påberåbes at være stridende mod EU-retten.

En anden asymmetri i pensionsbeskatningsreglerne kan siges at være i det tilfælde, hvor en person er flyttet fra Danmark og er blevet ubegrænset skattepligtig til en anden stat på det tidspunkt, hvor pensionen fra Danmark bliver udbetalt. Selvom der i kildeskattelovens § 2 er hjemmel til at beskatte

⁹ Hovedaktionærer kan vælge at fratække indbetalingen i aktieindkomsten, jf. personskattelovens § 4 a, stk. 3.

¹⁰ Se nærmere om reglen i Ligningsvejledningen, Almindelig del 2005-2 afsnit A.C.1.1.6.

¹¹ Se nærmere om reglen i Ligningsvejledningen, Almindelig del 2005-2 afsnit A.C.1.1.7.

pensionsudbetalinger fra Danmark efter reglerne om begrænset skattepligt, vil en dobbeltbeskatningsoverenskomst kunne have tillagt skatteyderens nye domicilland beskatningsretten til de udbetalte pensioner fra Danmark, selvom skatteyderen som ubegrænset skattepligtig på indbetalingstidspunktet har haft fradrag for indbetalingerne i Danmark, eller indbetalingerne har været omfattet af bortseelsesretten. Denne asymmetri forsøger Danmark at tage højde for ved indgåelse af nye eller genforhandling af gamle dobbeltbeskatningsoverenskomster, ved at Danmark som kildeland får tildelt beskatningsretten til pensionsudbetalinger, hvor der har været fradrag for indbetalingerne, eller indbetalingerne har været omfattet af bortseelsesretten. Se for eksempel artikel 18, stk. 2 i den dansk/portugisiske dobbeltbeskatningsaftale.

1.1.2.2. Beskatning af indbetalinger på pensionsordninger – pensionsafkastbeskatningsloven

Den løbende beskatning af de opsparede pensionsmidler sker efter reglerne i pensionsafkastbeskatningsloven. Det er pensions- og forsikringssekskabernes opgave at beregne og indbetale denne skat.

Efter pensionsafkastbeskatningslovens § 2 skal livsforsikringssekskaber, pensionskasser, pensionsfonde samt opsparings- og pensionsordninger som nævnt i pensionsafkastbeskatningslovens § 1 betale en skat på 15 pct. af alle former for formueafkast, der ikke er undtaget i loven. Formueafkast er f.eks. renteindtægter, kursgevinster og tab på fordringer og finansielle kontrakter, udbytte af aktier mv. samt fortjeneste og tab på aktier mv. Opgørelse af beskatningsgrundlaget fremgår af lovens kapitel 5.

Såfremt den skattepligtige del af beskatningsgrundlaget bliver negativ, beregnes der en negativ skat med den sats, der er angivet i pensionsafkastbeskatningslovens § 2, stk. 1 – dvs. 15 pct. – og den negative skat kan uden tidsbegrænsning fradrages i skat efter denne lov for efterfølgende indkomstår, jf. pensionsafkastbeskatningslovens § 18.

Henstår der ved udgangen af det indkomstår, hvori en af de i pensionsafkastbeskatningslovens § 1, stk. 2 nævnte opsparingsordninger ophører, eller hvori skattepligten for en af de i pensionsafkastbeskatningslovens § 1, stk. 1 nævnte skattepligtige ophører, en negativ skat, kan et beløb svarende til den negative skat udbetales til ordningen eller institutionen. Den udbetalte skat kan dog ikke overstige den skat, der er betalt efter pensionsafkastbeskatningsloven, eller den afgift, der er betalt efter realrenteafgiftsloven¹², for de 5 indkomstår umiddelbart forud for det første år af de år, for hvilke der foreligger uudnyttet negativ skat, jf. pensionsafkastbeskatningslovens § 25. Reglen er en carry back-regel, som reelt giver mulighed for tilbagebetaling af skat af et negativ pensionsafkast i den udstrækning, at den udbetalte skat ikke overstiger betalte skatter i 5 indkomstår forud for det første år med en negativ uudnyttet skat.

Der vil dog ikke kunne ske tilbagebetaling af negativ skat ved en opsparingsordnings ophør, når ophøret sker i forbindelse med en overførsel efter pensionsbeskatningslovens § 41 (hel eller delvis overførsel af en pensionsordning til en anden pensionsordning), når overførslen sker inden for samme pengeinstitut eller mellem to pengeinstitutter; men den negative skat kan udnyttes til fradrag i skat for efterfølgende år i den nyoprettede ordning eller den bestående ordning, hvortil den oprindelige ordning er overført.

¹² Realrenteafgift var en afgift, der blev betalt af kapitalafkastet af opsparing i pensionsordninger. Realrenteafgiftsloven blev i 1998 afløst af pensionsafkastbeskatningsloven (lov nr. 428 af 26/6 1998).

Som det vil fremgå af afsnit 1.2.1. nedenfor er den tidsmæssige begrænsning på fremførel af underskud og tab på 5 år ophævet, således at underskud og tab kan fremføres uden tidsbegrænsning. Som det ses ovenfor, vil et negativt pensionsafkast således også kunne fremføres uden tidsbegrænsning, men i carry back-reglen i pensionsafkastbeskatningslovens § 25 har man bibeholdt 5-års begrænsningen. Vi har umiddelbart ikke kunnet finde nogen forklaring på bevarelsen af 5-årsbegrænsningen i carry back-reglen i pensionsbeskatningsloven, selvom 5-års begrænsningen i fremførelsesreglerne for underskud og tab generelt er ophævet.

1.1.3. Modregning og fremførel af skattemæssigt underskud

Generelt kan man sige, at der er to former for modregningsregler i dansk skatteret:

1. Modregning i anden indkomst.
2. Modregning i tilsvarende indkomst.

Modregning i anden indkomst betyder, at et underskud kan modregnes i overskud fra anden indkomst – evt. en anden skatteydere indkomst, f.eks. en ægtefælles eller et koncernforbundet selskabs indkomst. En sådan regel betyder almindeligvis, at man har mulighed for at udnytte et underskud i underskudsåret, og kun i den udstrækning, at underskuddet ikke kan rummes i anden indkomst, vil det skulle fremføres til modregning i senere indkomstår.

Modregning i tilsvarende indkomst betyder derimod, at et underskud alene kan modregnes i overskud fra den samme eller tilsvarende aktivitet. Disse regler benævnes i dansk skatteret almindeligvis som kildeartsbegrænsede underskudsmodregningsregler. Kildeartsbegrænsede underskudsmodregningsregler betyder ofte, at underskuddet ikke kan fradrages i underskudsåret, men må fremføres til modregning i tilsvarende overskud i senere indkomstår.

1.2. Specifikke regler om modregning og fremførel af underskud i skattepligtig indkomst

Det danske indkomstskattesystem hviler på et nettoindkomstprincip, jf. statsskattelovens § 4 sammenholdt med § 6. Det betyder, at der ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst kan fratrækkes de udgifter, der er afholdt til at erhverve, sikre og vedligeholde indkomsten (driftsomkostninger), jf. statsskattelovens § 6 a. Den skattepligtige indkomst kan således blive negativ – skattemæssigt underskud – i de tilfælde, hvor årets fradragberettigede udgifter overstiger årets skattepligtige indtægter.

Der har siden 1956 været bestemmelser i ligningsloven om, at et skattemæssigt underskud i et indkomstår vil kunne fremføres til modregning i senere indkomstårs overskud (carry forward-regel). Det vil sige, at der er mulighed for resultatudjævning mellem flere indkomstår. Der har dog aldrig som en generel regel i Danmark været mulighed for at tilbageføre et underskud i skattepligtig indkomst til tidligere indkomstår (carry back-regel). Dette er alene muligt på nogle helt konkrete områder, som f.eks. i forbindelse med underskud i et konkursbo.¹³ Derudover er der særlige carry back-regler i pensionsbeskatningslovens § 25, jf. afsnit 1.1.2.2. ovenfor og i dødsboskatteloven¹⁴.

¹³ Det særlige ved underskudsmodregning i konkurs er, at inden for konkursperioden (det vil sige perioden fra begyndelsen af det indkomstår, hvori konkursdekretet afsiges, og indtil konkursens afslutning), kan underskud – fra såvel tiden forud for konkursdekretets afsigelse som underskud opstået under konkursbehandlingen – *fremføres eller tilbageføres* til fradrag i konkursindkomsten i de enkelte indkomstår under konkursen, jf. konkursskattelovens § 4, stk. 2 (selskaber), § 12, stk. 3 (fysiske personer) og § 13 F, stk. 2 (insolvente dødsboer). Det vil sige, at konkursskatteloven

Ligningslovens § 15 er dansk skatterets generelle regel om modregning og fremførsel af underskud i skattepligtig indkomst. Men i ligningslovens § 15, stk. 6 henvises der til, at fysiske personer skal anvende reglerne i personskattelovens § 13 og § 13 a, og fysiske personer, som driver selvstændig erhvervsvirksomhed, og som har valgt at anvende den særlige beskatningsordning i virksomhedsskatteloven (virksomhedsordningen) skal anvende reglerne i virksomhedsskattelovens § 13. Ligningslovens § 15, stk. 1 fungerer herefter reelt som hjemmel til modregning og fremførsel af underskud for juridiske personer, der er selvstændige skattesubjekter. Det vil sige, at den gælder for selskaber mv. omfattet af selskabsskatteloven samt fonde og foreninger omfattet af fondsbeskatningsloven.

Nedenstående gennemgang prætenderer ikke at være en udtømmende gennemgang af alle regler om underskudsmodregning og underskudsbegrænsning i dansk skatteret. Reglerne om underskudsmodregning og underskudsbegrænsning er kendetegnet ved at være meget komplicerede, hvorfor nærværende gennemgang vil være en overordnet gennemgang af reglerne samt disses principper og formål. Det betyder, at der vil være en række detaljerede regler, der ikke vil blive omtalt.

1.2.1. Ligningslovens § 15, stk. 1

Såfremt den skattepligtige indkomst for et indkomstår udviser et underskud, kan dette underskud fradrages i den skattepligtige indkomst for de følgende indkomstår, jf. ligningslovens § 15, stk. 1, 1. pkt. Fradraget kan dog kun overføres til et senere indkomstår i det omfang, det ikke kan rummes i tidligere års indkomst, jf. ligningslovens § 15, stk. 1, 2. pkt. Det betyder, at man ikke kan undlade at modregne et fremført underskud i et indkomstårs overskud og dermed gemme det til senere år. Det skal med andre ord modregnes ved først givne lejlighed.

Indtil indkomståret 2002 har der været en tidsmæssig begrænsning i adgangen til at fremføre skattemæssige underskud. Oprindeligt, da bestemmelsen blev indført, var det alene muligt at fremføre et underskud til modregning i skattepligtig indkomst i de efterfølgende 2 år. Senere blev fremførselsadgangen udvidet til modregning i skattepligtig indkomst i de efterfølgende 5 indkomstår.¹⁵ Dette betød også, at der i ligningslovens § 15, stk. 1 var en generel regel om, at det

giver mulighed for såvel tilbageførsel (carry back) som fremførsel (carry forward) af skattemæssige underskud i konkursperioden, hvilket som nævnt indledningsvis ikke er generelt i dansk skatteret.

¹⁴ I dødsboskattelovens § 31, 1. pkt. og § 75, stk. 3 findes der regler, hvorefter det er muligt at få udbetalt et beløb svarende til 30 pct. af underskuddet, hvis underskuddet ikke kan udnyttes af dødsboet eller af en efterlevende ægtefælle.

¹⁵ I kulbrintebeskatningslovens § 18 fandtes en regel om, at et underskud i den opgjorte indkomst for et felt kunne fradrages i indkomst fra samme felt i de nærmest efterfølgende 15 år. Baggrunden for den forlængede fremførselsadgang for denne type virksomhed i forhold til øvrige virksomheder var, at kulbrintevirksomhed ofte havde store udgifter i starten af en produktion, der måske først blev tjent ind senere end 5 år efter, at udgifterne var afholdt, jf. de almindelige bemærkninger til lovforslag nr. L 99 af 7/2 2002 (2. samling), FT Tillæg A 2001/2002 (vedtaget som lov nr. 313 af 21/5 2002). I kulbrintebeskatningsloven er der tale om en kildeartsbegrænset underskudsregel, idet et underskud i et felt ikke kan modregnes i et andet felts overskud, men alene i overskud fra samme felt. Tilsvarende havde man i lov om anlæg af fast forbindelse over Storebælt (lovbekendtgørelse nr. 260 af 4. maj 1998) og i lov om anlæg af fast forbindelse over Øresund (lovbekendtgørelse nr. 353 af 16. maj 2001) en regel om adgang til fremførsel af underskud i 15 år. De to sidstnævnte love er ophævet og erstattet af lov om Sund og Bælt Holding A/S – lov nr. 588 af 24. juni 2005, hvorefter underskud i skattepligtig indkomst kan fremføres uden tidsbegrænsning. Dog kan underskud fra indkomstår, der ligger forud for det indkomstår, hvori henholdsvis den faste forbindelse over Storebælt, den faste forbindelse over Øresund eller de enkelte tilslutningsanlæg er taget i brug, alene fradrages i skattepligtig indkomst for de følgende 30 indkomstår. Jf. lov om Sund og Bælt Holding A/S § 12.

ældste underskud altid skulle anvendes først, idet underskud, som ikke kunne udnyttes inden for 5-års grænsen, faldt væk og kunne ikke modregnes i senere indkomstårs overskud.

I 2002 blev 5-års begrænsningen på fremførelse af underskud ophævet, således at underskud opstået i indkomståret 2002 og senere kan fremføres til modregning i positiv skattepligtig indkomst uden nogen tidsmæssig begrænsning. Derimod er underskud, der er opstået i indkomståret forud for 2002, fortsat omfattet af 5-års begrænsningen. Baggrunden for ophævelse af tidsbegrænsningen var, at man ønskede at sikre nystartede virksomheder, der typisk har store underskud i de første år efter etablering – som f.eks. særlige forskningstunge og innovative virksomheder – ikke risikerer at fortabe fradragsmuligheden for disse underskud på grund af tidsbegrænsningen på 5 år.¹⁶

Reglen om modregning og fremførelse af underskud i ligningslovens § 15, stk. 1 kan ikke siges at være en egentlig kildeartsbegrænset regel, idet selskaber mv. alene skal opgøre én skattepligtig indkomst. Alle selskabets skattepligtige indtægter og udgifter, gevinster og tab indgår i en samlet indkomstopgørelse. Det betyder dog ikke, at selskaber ikke har underskud og tab, der er omfattet af kildeartsbegrænsede regler. F.eks. skal et dansk selskab, der har et finansielt datterselskab beliggende i et skattely-land, der er omfattet af de danske CFC-regler i selskabsskattelovens § 32 medregne overskud i det udenlandske datterselskabs finansielle indkomst (CFC-indkomsten) ved opgørelsen af selskabets skattepligtige indkomst, men underskud i CFC-indkomsten kan alene modregnes i senere års overskud i CFC-indkomsten fra samme selskab, jf. selskabsskattelovens § 32, stk. 4, sidste pkt. Som et eksempel fra avancelovene kan nævnes, at et konstateret tab ved afståelse af en fast ejendom efter ejendomsavancebeskatningsloven alene kan modregnes i selskabets fortjeneste ved afståelse af en anden ejendom, eller fremføres til modregning i senere års fortjenester ved afståelse af fast ejendom, jf. ejendomsavancebeskatningslovens § 6, stk. 5-7.

1.2.2. Personskattelovens § 13

Beskatningen af fysiske personer er kendetegnet ved en progressiv beskatning. Fysiske personer betaler dels indkomstskatter til staten og dels kommunale skatter til primærkommuner og amtskommuner samt kirkeskat, såfremt de er medlemmer af Den danske Folkekirke.

Indkomstskatterne til staten er reguleret i personskatteloven og udgør i 2005 følgende:

- Bundskat – 5,5 pct., jf. personskattelovens § 6
- Mellemskat – 6 pct., jf. personskattelovens § 6 a
- Topskat – 15 pct., jf. personskattelovens § 7

Personskatteloven opererer med flere indkomstbegreber: Personlig indkomst, kapitalindkomst, aktieindkomst og CFC-indkomst.¹⁷

Beregningsgrundlaget for *bundskatten* er personlig indkomst med tillæg af positiv nettokapitalindkomst, jf. personskattelovens § 6, stk. 1. Beregningsgrundlaget for *mellemskatten* er personlig indkomst med tillæg af positiv nettokapitalindkomst i det omfang det samlede beløb

¹⁶ Jf. de almindelige bemærkninger til lovforslag nr. L 99 af 7/2 2002 (2. samling), FT Tillæg A 2001/2002 (Vedtaget som lov nr. 313 af 21/5 2002). Ophævelse af 5-års grænsen for fremførelse af underskud og tab var generel, således at der generelt i dansk skatteret er tidsubegrænset fremførelsesadgang for fradrag for tab og underskud, f.eks. i aktieavancebeskatningsloven, ejendomsavancebeskatningsloven, kursgevinstloven og de i noten ovenfor omtalte love.

¹⁷ For en nærmere gennemgang af personskattelovens regler kan henvises til Aage Michelsen m.fl.: Lærebog om indkomstskat, 10. udgave s. 129 ff. og s. 1097 ff. samt Jan Pedersen m.fl.: Skatteretten 1, 4. udgave s. 61 ff.

overstiger et reguleret bundfradrag på 259.500 kr. (2005), jf. personskattelovens § 6 a, stk. 1, og beregningsgrundlaget for *topskatten* er personlig indkomst med tillæg af fradragne indbetalinger til kapitalpension og med tillæg af positiv nettokapitalindkomst i det omfang det samlede beløb overstiger et reguleret bundfradrag på 311.500 kr. (2005), jf. personskattelovens § 7, stk. 1.

Beregningsgrundlaget for de kommunale skatter og kirkeskatten er skattepligtig indkomst, og den skattepligtige indkomst opgøres som:

	Personlig indkomst
+/-	Nettokapitalindkomst
-	Ligningsmæssige fradrag ¹⁸

Den gennemsnitlige skatteprocent til primærkommune, amtskommune og kirke udgør i indkomståret 2005 33,3 pct.¹⁹

En fysisk person kan i forbindelse med indkomstopgørelse have underskud i personlig indkomst samt underskud i skattepligtig indkomst. Da skatteværdien af underskud i henholdsvis personlig indkomst og skattepligtig indkomst er forskellig, og da beregning af skatterne til stat og kommunerne (inkl. kirkeskat) beregnes særskilt og på baggrund af hvert sit grundlag, kan et underskud i personlig indkomst ikke umiddelbart modregnes i skattepligtig indkomst. Derfor findes der i personskatteloven en særlig rækkefølge for, hvorledes årets underskud i henholdsvis personlig indkomst og skattepligtig indkomst skal modregnes, forinden det kan fremføres til modregning i senere års indkomst. Underskud kan i henhold til personskattelovens § 13 også fremføres til modregning i senere års indkomster uden tidsbegrænsning. Reglerne er ganske komplicerede, og kompleksiteten i reglerne øges, såfremt en fysisk person er gift, da der gælder særlige regler for overførsel af underskud mellem ægtefæller, inden et underskud kan fremføres til modregning i senere års indkomster. Vi vil derfor i nærmere sammenhæng ikke komme nærmere ind på underskudsreglerne i personskattelovens § 13.^{20 21}

Hvis en fysisk person har negativ aktieindkomst, kan dette underskud ikke umiddelbart modregnes i andre indkomster. Positiv aktieindkomst beskattes med en endelig skat på 28 pct., hvis aktieindkomsten udgør et reguleret beløb på 43.300 kr. (2005) eller derunder, og med 43 pct. for den del af aktieindkomsten, der overstiger 43.300 kr. (2005), jf. personskattelovens § 8 a, stk. 1 og 2. Hvis aktieindkomsten bliver negativ omregnes den negative aktieindkomst til en negativ skat efter de ovenfor nævnte procenter og grundbeløb, hvorefter den negative skat modregnes i den skattepligtiges slutskat, og et eventuelt resterende beløb fremføres til modregning i slutskatten for de efterfølgende indkomstår, jf. personskattelovens § 8 a, stk. 5. Hvis den skattepligtige er gift, er der mulighed for at modregne den negative aktieindkomst i ægtefællens positive aktieindkomst, inden der sker omregning til negativ skat og modregning i slutskat og evt. fremførsel, jf. personskattelovens § 8 a, stk. 6.

¹⁸ Ligningsmæssige fradrag er f.eks. fradrag for befordring mellem hjem og arbejde, jf. ligningslovens § 9 C og lønmodtageres driftsomkostninger, jf. ligningslovens § 9.

¹⁹ Jf. Skatteministeriets hjemmeside www.skat.dk/tal_statistik/kommuneskatter/3333.html.

²⁰ Der kan henvises til Aage Michelsen m.fl.: Lærebog om indkomstskat, 10. udgave s. 139 ff. og Jan Pedersen m.fl.: Skatteretten 1, 4. udgave s. 81 ff.

²¹ Der findes en særlig regel om kildeartsbegrænset underskudsmodregning i personskattelovens § 13, stk. 6 vedrørende underskud i passiv erhvervsvirksomhed, hvor den skattepligtige ikke deltager i virksomhedens drift i væsentlig omfang, omfattet af personskattelovens § 4, stk. 1, nr. 10 og 12 (anpartsvirksomhed). Nærmere om disse regler kan henvises til Aage Michelsen m.fl.: Lærebog om indkomstskat, 10. udgave s. 144 og Jan Pedersen m.fl.: Skatteretten 1, 4. udgave s. 69 f.

CFC-indkomsten omfatter det samlede beløb af indkomst som omhandlet i ligningslovens § 16 H, hvilket vil sige indkomst fra et kontrolleret finansielt selskab i et skattely-land. CFC-indkomsten indgår ikke i den skattepligtige indkomst, og skatteværdi af underskud i andre indkomster omfattet af personskatteloven kan ikke modregnes i CFC-skatten. CFC-indkomst beskattes selvstændigt med den til enhver tid gældende selskabsskatteprocent – pt. 28 pct., jf. personskattelovens § 4 b og § 8 b. På samme måde som beskrevet ovenfor under afsnit 1.2.1. om underskud i selskabers CFC-indkomst er underskudsmodregningsreglen i CFC-reglerne for fysiske personer kildeartsbegrænset, hvilket betyder, at underskud i en fysisk persons CFC-indkomst fra et udenlandsk finansielt selskab alene kan modregnes i senere indkomstårs overskud fra samme CFC-selskab, jf. selskabsskattelovens § 32, stk. 4, sidste pkt.

1.2.3. Virksomhedsskattelovens § 13

Fysiske personer, der driver selvstændig erhvervsvirksomhed kan vælge at lade virksomhedens overskud beskattes efter regler i virksomhedsskatteloven.²²

Et af elementerne i virksomhedsordningen er, at den selvstændige erhvervsdrivende kan opspare en del af virksomhedens overskud i virksomhedsordningen mod at betale en foreløbig virksomhedsskat svarende til selskabsskatteprocenten – pt. 28 pct. Såfremt der i et indkomstår er underskud i virksomheden, skal underskuddet først og fremmest modregnes i det opsparede overskud. Hvis underskuddet overstiger det opsparede overskud med tillæg af den hertil svarende virksomhedsskat, vil underskuddet kunne modregnes i den selvstændige erhvervsdrivendes positive nettokapitalindkomst. Hvis skatteyderen er gift vil underskuddet kunne fradrages i ægtefællernes samlede positive nettokapitalindkomst. Overstiger underskuddet den positive nettokapitalindkomst, vil det herefter kunne modregnes i skatteyderens personlige indkomst fra andre indkomstkilder. Modregning af et resterende underskud behandles herefter efter reglerne i personskattelovens § 13.

1.3. Underskudsbegrænsningsregler

Som det ses af foregående afsnit, er der i vid udstrækning mulighed for at modregne underskud i enten anden indkomst eller at fremføre underskud til modregning i senere års indkomster. Der findes i dansk skatteret derfor også flere regler, som i en række nærmere angivne tilfælde begrænser muligheden for underskudsmodregning. Disse regler er primært værnregler, som skal sikre, at det ikke gøres attraktivt at overdrage (handle) med underskudsselskaber. Der findes også underskudsbegrænsningsregler, som skal sikre, at der ikke kan opnås dobbeltfradrag for underskuddet, eller regler der i øvrigt ud fra et skattepolitisk synspunkt skal hindre en u hensigtsmæssig anvendelse af et skattemæssigt underskud.

1.3.1. Gældseftergivelse mv.

Som nævnt ovenfor i afsnit 1.2.4. findes der særlige regler for underskudsfremførelse i tilfælde af en fysisk persons eller et selskabs konkurs. Inden en skattepligtig når frem til en konkurssituation, er der ofte forsøgt andre muligheder for at hjælpe den pågældende ud af de økonomiske problemer. Ofte er gældseftergivelsesordninger forsøgt anvendt. Det vil sige, at man frigør den skattepligtige for en del af gælden.

²² Reglerne i virksomhedsskatteloven er bl.a. gennemgået af Jane Bolander og Liselotte Hedetoft Madsen i Årbok for Nordisk Skatteforskning 2004 s. 56 ff. (Red. Robert Pålsson).

Spørgsmålene i dansk skatteret ved en gældseftergivelse er dels om det beløb, som er blevet gældseftergivet er skattepligtigt, og dels om der skal ske en begrænsning af fremførselsberettiget underskud med det eftergivne beløb. Det er alene de gældsordninger, hvor der sker en egentlig eftergivelse af gælden, der har skattemæssig betydning, idet betalingsstandsning og betalingsudsættelse ikke har nogen skattemæssig betydning. De skattemæssige regler finder anvendelse på såvel gældseftergivelser, der er omfattet af konkurslovens regler (tvangsakkord og gældssanering), som gældseftergivelser der er blevet til på grundlag af en frivillig aftale. En væsentlig sondring, der har betydning for den skattemæssige behandling af en gældseftergivelse, er, om der er tale om singularer ordning eller en generel (samlet) ordning. Tvangsakkord i henhold til konkursloven er pr. definition i skattemæssig sammenhæng en samlet ordning.

1.3.1.1. Generelle ordninger

Generelle ordninger omfatter her tvangsakkord efter konkursloven eller en aftale om frivillig akkord, som er omfattet af det, der i kursgevinstlovens § 24 kaldes samlede ordninger. Hvad der skal forstås ved en samlet ordning er ikke nærmere fastlagt i lovgivningen, men som udgangspunkt skal mere end 50 pct. af den usikrede gæld have tilsluttet sig akkorden, for at det anses at udgøre en samlet ordning.²³

En gældseftergivelse udgør for debitor en kursgevinst på gæld, og skal dermed behandles efter reglerne i kursgevinstloven.

I kursgevinstlovens § 24, stk. 1 findes en regel, som fastslår, at en gevinst på gæld som følge af en tvangsakkord eller aftale om en samlet ordning mellem en debitor og dennes kreditorer om bortfald eller nedsættelse af debtors gæld (frivillig akkord) medregnes ikke ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst. Dette gælder dog ikke i det omfang, gælden nedskrives til et lavere beløb end fordringens værdi for kreditor på tidspunktet for gældseftergivelsen.²⁴ Det betyder, at en gældseftergivelse kan blive såvel skattefri som skattepligtig, afhængig af størrelsen af gældseftergivelsen, men således at den skattepligtige del kun udgør den del af nedskrivningen, der måtte overstige fordringens værdi for kreditor på gældseftergivelsestidspunktet. Kursgevinstlovens § 24 gælder både for selskaber mv. og fysiske personer.

Kursgevinstlovens § 24, stk. 1, 1. pkt. finder tilsvarende anvendelse på gevinst på gæld som følge af en gældssanering efter konkursloven, jf. kursgevinstlovens § 24, stk. 2. Det vil sige, at kursgevinsten ved en gældssanering er skattefri.

I den udstrækning, hvor gældseftergivelsen er *skattefri*, sker der imidlertid begrænsning af fremførselsberettigede underskud. For selskaber mv. findes reglerne i ligningslovens § 15, stk. 2-5. For personer findes reglerne i personskattelovens § 13 a. Hvis gældseftergivelsen overstiger debtors fremførselsberettigede underskud, vil der endvidere ske begrænsning i debtors ret til at fremføre tab efter reglerne i aktieavancebeskatningslovens § 2, stk. 2, kursgevinstlovens § 32, stk. 3 og ejendomsavancebeskatningslovens § 6, stk. 5 – i nævnte rækkefølge.

²³ Hvad der i øvrigt skal forstås ved »en samlet ordning« se Ligningsvejledningen 2005-2 afsnit E.L.2.1.2.

²⁴ I Ligningsvejledningen 2005-2 afsnit E.L. 2.2. anføres vedrørende opgørelse af fordringens værdi for kreditor på gældseftergivelsestidspunktet, at der ved vurderingen bl.a. kan henses til, hvor stor en del af fordringen kreditor har udsigt til at inddrive i forbindelse med tvangsinddrivelse.

Efter såvel ligningslovens § 15 som personskattelovens § 13 a sker der nedsættelse af underskud og tab ved en krone for krone modregning. Det vil sige, at hvis gældseftergivelsen udgør 800.000 kr., sker der en nedsættelse af det fremførselsberettigede underskud – og eventuelle tab efter de nævnte avancelove – med 800.000 kr.

Betragtningen i underskudsbegrænsningen ved gældseftergivelse er, at den gæld, der eftergives, kunne stamme fra fradragsberettigede udgifter, og hvis man ikke begrænsede muligheden for underskudsfremførsel ved en gældseftergivelse, ville det kunne medføre, at debitor fik fradrag for udgifter, som aldrig blev betalt.²⁵

Gældseftergivelse i henseende til underskudsbegrænsningsreglerne skal forstås meget bredt, idet en hel eller delvis konvertering af gælden til aktier eller konvertible obligationer i debitorselskabet sidestilles med gældseftergivelse, jf. ligningslovens § 15, stk. 2. Endvidere vil visse kapitalindskud i debitorselskabet med efterfølgende nedbringelse af gælden også kunne medføre underskudsbegrænsning, jf. ligningslovens § 15, stk. 4 og 5. Sidstnævnte regler er indsat for, at kreditor og debitorselskabet ikke omgår begrænsningsreglen ved gældskonvertering, ved at kreditor i stedet for gældskonvertering foretager et kontant indskud i debitorselskabet, som efterfølgende anvendes til nedbringelse af kreditors gæld.

Den del af gældseftergivelsen, der er *skattepligtig*, jf. kursgevinstlovens § 24, stk. 1, begrænser dog ikke det fremførselsberettigede underskud eller fremførbare tab efter avancelovene.

1.3.1.2. Singulære ordninger

Singulære ordninger omfatter de ordninger, der ikke er omfattet af konkurslovens regler om tvangsakkord, og som ikke opfylder betingelserne for at udgøre en samlet ordning efter reglerne i kursgevinstlovens § 24, ligningslovens § 15, stk. 3 eller personskattelovens § 13 a, stk. 5. Det vil typisk sige en frivillig akkordaftale med en enkelt kreditor, som udgør mindre end 50 pct. af de usikrede fordringer.

Hvis debitor er et selskab, skal kursgevinsten ved en singulær akkord behandles efter de almindelige regler om gevinst på gæld for selskaber i kursgevinstloven. Det vil som udgangspunkt sige, at kursgevinsten på gælden er skattepligtig, jf. kursgevinstlovens § 6. Der gælder dog særlige regler for gæld til et koncernforbundet selskab i kursgevinstlovens § 8, hvorefter kursgevinsten på gæld til et koncernforbundet selskab ikke er skattepligtig, hvis kreditor ikke har fradrag for det tilsvarende tab. Sidstnævnte gælder dog ikke ved eftergivelse af gæld i det omfang, gælden nedskrives til et lavere beløb end fordringens værdi for kreditor på tidspunktet for gældseftergivelsen.

Der sker ikke begrænsning af underskud i forbindelse med en singulær gældseftergivelse, når debitor er et selskab, da singulære ordninger ikke er omfattet af underskudsbegrænsningsreglerne i ligningslovens § 15, stk. 2-5.

For fysiske personer gælder, at kursgevinsten ved en frivillig aftale om singulær gældseftergivelse som udgangspunkt er skattefri, men i det omfang gælden nedskrives til et lavere beløb end fordringens værdi for kreditor på gældseftergivelsestidspunktet, er gældseftergivelsen skattepligtig,

²⁵ Jf. generelle bemærkninger til lovforslag nr. L 8 af 27. december 1990 (2. samling), FT 1990/91.

jf. kursgevinstlovens § 21. Personer, som driver pengenering, er generelt skattepligtige af gevinster og tab på gæld, jf. kursgevinstlovens § 19.

Selvom gældseftergivelsen ved en singular akkord er skattefri efter kursgevinstlovens § 21, skal der ikke ske underskudsbegrænsning efter reglerne i personskattelovens § 13 a, da singulære ordninger ikke er omfattet af disse regler.

1.3.2. Overdragelse af underskudsselskaber

I ligningslovens § 15, stk. 7-12 findes regler, som begrænser adgangen til at modregne underskud, når der er sket et væsentligt skift i selskabets ejerkreds.

Hensigten med reglerne er at modvirke handel med såkaldte »underskudsselskaber«, hvis eneste aktiv ofte er et uudnyttet skattemæssigt underskud, som kan bruges til modregning i f.eks. kapitalindtægter eller leasingindtægter, som selskabet erhverver efter, at de nye ejere har indskudt ny kapital i selskabet.²⁶

Hvis mere end 50 pct. af kapitalen i et selskab ved indkomstårets udløb ejes af andre selskabsdeltagere end ved begyndelsen af et tidligere indkomstår, hvori den skattepligtige indkomst udviste underskud, kan underskuddet ikke nedbringe den skattepligtige indkomst til et beløb mindre end selskabets positive nettokapitalindtægter med tillæg af indkomst fra udlejning af afskrivningsberettigede driftsmidler og skibe, jf. ligningslovens § 15, stk. 7, 1. pkt. Tilsvarende gælder, såfremt andre selskabsdeltagere ved indkomstårets udløb end ved begyndelsen af underskudsåret råder over mere end 50 pct. af den samlede stemmевærdi, jf. ligningslovens § 15, stk. 7, 2. pkt. Når det skal vurderes, om der er sket en væsentlig ændring i ejerkredsen, er de afgørende tidspunkter en sammenligning af ejerkredsen ved begyndelsen af underskudsåret og ejerkredsen ved udgangen af det indkomstår, hvor underskuddet ønskes anvendt. Hvorledes ejerforholdene har været i den mellemliggende periode er ikke afgørende. Det er ikke alene tilfælde, hvor ejerandele eller stemmевærdi er ændret væsentligt som følge af køb og salg af selskabets kapitalandele, der er omfattet af underskudsbegrænsningsreglen, men også en kapitalforhøjelse eller kapitalnedsættelse i selskabet, hvor der sker den nævnte væsentlige ændring i ejerkredsen, kan udløse underskudsbegrænsning.

Skattemæssigt underskud kan ved et sådant skift i ejerkreds således ikke modregnes i selskabets nettokapitalindtægter tillagt lejeindtægter ved udlejning af driftsmidler og skibe.^{27 28}

Selskabets nettokapitalindtægter opgøres, jf. ligningslovens § 15, stk. 8 som summen af:

- Renteindtægter og renteudgifter med fradrag efter ligningslovens § 6 (kurstab ved indfrielse af kontantlån).
- Skattepligtige gevinster og fradragsberettigede tab efter kursgevinstloven.

²⁶ Jf. Aage Michelsen m.fl.: Lærebog om indkomstskat, 10. udgave s. 745.

²⁷ Oprindeligt omfattede underskudsbegrænsningen alene positive nettokapitalindtægter, men det betød, at reglerne kunne omgås ved, at man købte et selskab med skattemæssigt underskud, hvorefter selskabet købte driftsmidler og skibe, som blev lejet ud. Det skattemæssige underskud kunne herefter anvendes til modregning i lejeindtægterne fra de pågældende aktiver, jf. bemærkningerne til § 3 i lovforslag nr. L 293 af 19. maj 1993 (2. samling), FT 1992/93 (vedtaget som lov nr. 425 af 25. juni 1993).

²⁸ Lejeindtægterne opgøres netto, hvilket vil sige, at foretagne afskrivninger fragår i opgørelsen, og eventuelle genvundne afskrivninger ved salg medregnes i opgørelsen, jf. Aage Michelsen m.fl.: Lærebog om indkomstskat, 10. udgave s. 746.

- Udbytter efter ligningslovens § 16 A.
- Skattepligtige fortjeneste eller fradragsberettigede tab ved afståelse af aktier efter aktieavancebeskatningsloven og ligningslovens § 16 B.
- De i ligningslovens § 8, stk. 3 omhandlede provisioner mv.

Det underskud, som ikke kan modregnes på grund af begrænsningsreglerne, er ikke tabt, men kan fremføres til modregning i overskud, der måtte overstige positive nettokapitalindtægter og lejeindtægter, i senere indkomstår.

For at undgå, at underskudsselskabet omgår underskudsbegrænsningen, ved at selskabet bliver overdraget sammen med et overliggende moderselskab, hvorved ejerkredsen i datterselskabet forbliver uændret, er der i ligningslovens § 15, stk. 10 indsat en særlig transparentregel for koncerner. Ved anvendelse af underskudsbegrænsningsreglen i koncerner, anses ikke moderselskabet – men aktionærene i moderselskabet – for at eje aktierne i datterselskabet efter deres forholdsmæssige andel af moderselskabets aktiekapital. Det betyder, at en ændring i ejerandel eller råden over stemmевærdi på mere end 50 pct. i den øverste aktionærkreds kan betyde underskudsbegrænsning i de af koncernens underskudsselskaber, hvor den forholdsmæssige ejerandel eller råden af stemmевærdi anses at være ændret med mere end 50 pct.

Da man med underskudsbegrænsningsreglen ikke ønskede at ramme tilfælde, hvor overdragelsen af selskabet ikke alene er motiveret af udnyttelse af det skattemæssige underskud samt tilfælde, hvor der ikke er kontrol med, hvem der erhverver selskabets aktier, har man undtaget følgende 3 tilfælde fra underskudsbegrænsningen:

1. Reglerne finder ikke anvendelse på børsnoterede selskaber, jf. ligningslovens § 15, stk. 9, nr. 1. Betingelsen for at være undtaget efter denne bestemmelse er, at selskabet skal være børsnoteret såvel ved begyndelsen af underskudsåret som ved udgangen af det indkomstår, hvori der sker et ejerskifte på mere end 50 pct.²⁹ Denne undtagelse er begrundet i, at et børsnoteret selskab ikke nødvendigvis har indflydelse på, hvem der køber selskabets aktier.
2. Reglerne finder ikke anvendelse, hvis ændringen i ejerkredsen skyldes overdragelse af kapitalandele til personer, som nævnt i boafgiftslovens § 1, stk. 2, litra a-f, til en ægtefælle, forældres afkom eller til stedforældre, jf. ligningslovens § 15, stk. 9, nr. 2. Denne undtagelse er begrundet i, at man ikke ønsker at ramme generationsskifte af selskabet i familieforhold.
3. Reglerne finder ikke anvendelse på selskaber, som i hele indkomståret har drevet finansieringsvirksomhed som pengeinstitut, forsikringsvirksomhed, investeringsforening eller realkreditinstitut mv., jf. ligningslovens § 15, stk. 12. Begrundelsen for at undtage disse selskaber er, at deres erhvervsindkomst hovedsagelig består i de i ligningslovens § 15, stk. 8 opregnede indtægter og udgifter og derfor ville blive ramt unødigt hårdt.

Begrænsningen finder anvendelse på selskaber mv. omfattet af selskabsskattelovens § 1, stk. 1, nr. 1, 2 og 4 eller et tilsvarende selskab mv. omfattet af selskabsskattelovens § 2 A, stk. 1. Det vil sige aktie- og anpartsselskaber, aktieselskabslignende selskaber, andelsforeninger, der beskattes som aktieselskaber, samt selskaber omfattet af selskabsskattelovens § 1 som efter reglerne i en fremmed stat (herunder Færøerne og Grønland) skattemæssigt behandles som en transparent enhed.

²⁹ Jf. cirkulære nr. 26 af 5/2 1996 pkt. 2.2. (Handel med underskudsselskaber, gældsregering mv.)

Derudover gælder der en generel begrænsning for modregning af underskud i skattepligtig indkomst – det vil sige alle former for indkomster – hvis underskudsselskabet er et såkaldt »tomt selskab«. Ved et »tomt selskab« forstås i henhold til ligningslovens § 15, stk. 7, 3. pkt. et selskab mv., som på tidspunktet for ændring i ejerforhold til kapitalandele eller for ændring af råden over stemmевærdien *i det væsentlige er uden økonomisk risiko ved erhvervmæssig aktivitet* eller ved erhvervmæssig aktivitet i et eller flere datterselskaber, hvori selskabet ejer mindst 25 pct. af aktiekapitalen. Den generelle underskudsbegrænsningsregel finder dog ikke anvendelse, såfremt selskabet mv. fra stiftelsen og indtil tidspunktet for ændring i ejerforhold til kapitalandele eller for ændring af råden over stemmевærdien ikke har drevet erhvervmæssig virksomhed, jf. ligningslovens § 15, stk. 7, 4. pkt. Sidstnævnte undtagelse betyder, at begrænsningsreglen ikke forhindrer anvendelse af »skuffeselskaber«; det vil sige færdigregistrerede aktie- og anpartsselskaber, hvor der fra stiftelsen ikke har været anden økonomisk aktivitet end forrentning af indskudskapitalen. Undtagelsesbestemmelserne i ligningslovens § 15, stk. 9 om børsnoterede selskaber og familieoverdragelser finder også anvendelse for tomme selskaber. Derimod finder undtagelsesbestemmelsen i ligningslovens § 15, stk. 12 om finansieringsvirksomhed ikke anvendelse for tomme selskaber.

1.3.3. Skattefrie omstruktureringer

1.3.1.1. Skattefrie omstruktureringer efter fusionsskatteloven

For at det ikke skal være muligt at omstrukturere sig til et skattemæssigt underskud ved en skattefri fusion, spaltning, og tilførsel af aktiver, er der i fusionsskattelovens § 8, stk. 6 og stk. 7 indsat visse underskudsbegrænsningsregler.

Efter fusionsskattelovens § 8, stk. 6 kan et skattemæssigt fremførselsberettiget underskud i enten det indskydende eller det modtagende selskab fra tiden før omstruktureringen ikke modregnes ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst i det modtagende selskab efter omstruktureringen. Der gælder dog visse undtagelser, såfremt de omstrukturerede selskaber forud omstruktureringen indgik i en sambeskatning efter den hidtil gældende regel i selskabsskattelovens § 31.³⁰

For at sikre at underskudsbegrænsningsreglerne ved skattefrie omstruktureringer skal indtræde i samme omfang som efter reglerne i ligningslovens § 15, stk. 7, er der i fusionsskattelovens § 8, stk. 7 indsat en bestemmelse om, at underskud i et af de omstrukturerede selskaber fra fusionsdatoen/spaltningsdatoen/tilførselsdatoen og til den dag, hvor omstruktureringen er vedtaget i alle de omstrukturerede selskaber, ikke kan nedbringe den skattepligtige indkomst i det modtagende selskab til et beløb mindre end selskabernes positive nettokapitalindtægter med tillæg af indkomster fra udlejning af afskrivningsberettigede driftsmidler og skibe, jf. stk. 7, 1. pkt. Såfremt der er tale om underskud i et »tomt selskab«, kan underskuddet ikke anvendes til modregning i den skattepligtige indkomst i det modtagende selskab, jf. 3. pkt. Der er dog to tilfælde, hvor der ikke skal ske begrænsning i underskudsmodregningen efter stk. 7. Den ene undtagelse er, hvis de omstrukturerede selskaber er koncernforbundne, og den anden undtagelse er, hvis der er tale om underskud i finansieringsvirksomheder omfattet af ligningslovens § 15, stk. 12, jf. fusionsskattelovens § 8, stk. 7, 4. og 6. pkt.³¹

³⁰ Se nærmere om de særlige underskudsregler ved omstrukturering af sambeskattede selskaber i Aage Michelsen m.fl.: Lærebog om indkomstskat, 10. udgave s. 863 ff. og Jan Pedersen m.fl.: Skatteretten 2, 4. udgave s. 575 ff.

³¹ Se nærmere om disse regler i LV 2005-2 afsnit S.D.1.9.

1.3.3.2. Skattefri virksomhedsomdannelse

Efter lov om skattefri virksomhedsomdannelse (virksomhedsomdannelsesloven) kan en personligt ejet erhvervsvirksomhed omdannes skattefrit til et aktie- eller anpartsselskab efter successionsprincippet.

Et skattemæssigt underskud i den personlige virksomhed fra tiden før omdannelsen er ikke omfattet af successionen og kan ikke bringes til fradrag ved opgørelsen af selskabets skattepligtige indkomst, jf. virksomhedsskattelovens § 8, stk. 1. Underskuddet vil kunne fremføres til modregning hos ejeren af den personlige virksomhed efter reglerne i personskattelovens § 13.

1.4. Underskudsmodregning i koncerner – sambeskatning

Dette afsnit vil koncentrere sig om den del af reglerne om resultatudjævning i koncerner, der omhandler de særlige regler om sambeskatning af koncernforbundne selskaber. Det vil sige reglerne, hvorefter et underskud i et koncernforbundet selskab modregnes i overskud i et andet koncernselskab. Interne afregningspriser (transfer pricing) er også en anvendt metode til at foretage resultatudjævning inden for en koncern, men disse regler vil af hensyn til rapportens omfang ikke blive nærmere omtalt.³² De særlige regler for underskud i CFC-indkomst er omtalt ovenfor i afsnit 1.2.1. (selskaber) og 1.2.2. (fysiske personer) og vil ikke blive yderligere omtalt.

Da der i 2005 er sket væsentlige ændringer i de danske regler for sambeskatning af koncernforbundne selskaber, vil nedennævnte ud over en beskrivelse af underskudsreglerne også være en generel gennemgang af de nye sambeskatningsregler.

Det har i næsten 90 år været muligt i Danmark at foretage resultatudjævning i koncerner ved at lade et underskud i et koncernforbundet selskab blive modregnet i andre koncernforbundne selskabers overskud. Denne mulighed for underskudsmodregning har været betegnet »sambeskatning«, selvom der alene har været tale om en sammenlægning af de enkelte koncernforbundne selskabers skattepligtige indkomster. Det vil sige, at de danske sambeskatningsregler ikke har været egentlige konsolideringsregler, som f.eks. reglerne i årsregnskabsloven om koncernregnskaber.

Det har hidtil været kendetegnende for sambeskatningsreglerne i Danmark, at de har været båret af frivillighed. Det vil sige, at koncernen selv kunne vælge, hvilke selskaber der ønskedes sambeskattet. Dog kunne selskaber ikke tages ind og ud af sambeskatningen fra indkomstår til indkomstår.

Et andet kendetegn ved de danske sambeskatningsregler har været, at der har været mulighed for at inddrage udenlandske selskaber i sambeskatningen. Også for de udenlandske selskaber var det frivilligt, hvilke selskaber koncernen ønskede at inddrage i sambeskatningen, når blot det udenlandske selskab opfyldte sambeskatningsbetingelserne.

Hvis den danske del af koncernen havde betydelige overskud, var det fordelagtigt at vælge sambeskatning med underskudsselskaber – herunder udenlandske underskudsselskaber – for at nedbringe koncernens samlede skattebetaling i det enkelte indkomstår. Da tidligere fratrukne

³² Der kan henvises til Jan Pedersen: Transfer Pricing: I international skatteretlig belysning, Jurist- og Økonomforbundets Forlag 1998 samt Jakob Bundgård og Jens Wittendorf: Armslængdeprincippet og transfer pricing, Magnus Informatik A/S 2001.

underskud i de udenlandske selskaber skulle genbeskattes, når selskabet gav overskud, eller hvis selskabet blev taget ud fra sambeskatningen, har sambeskatningen fungeret som et instrument til skatteudskydelse, og ikke som egentlig skatteundgåelse.

Frivilligheden er til dels brudt med de tidligere omtalte regler om CFC-beskatning (i Danmark også benævnt som tvungen sambeskatning) i selskabsskattelovens § 32 for så vidt angår udenlandske finansielle datterselskaber beliggende i lavskattelande. Endvidere er frivilligheden i videre udstrækning blevet brudt ved de senest vedtagne regler om sambeskatning af koncernforbundne selskaber.

Lov nr. 426³³ af 6. juni 2005³⁴ har betydet væsentlige ændringer i de danske sambeskatningsregler. De nye regler har virkning fra og med indkomstår, der påbegyndes den 15. december 2004 eller senere. Hidtil har reglerne om frivillig sambeskatning af koncernforbundne selskaber primært været reguleret i Selskabsskattelovens § 31 samt i en årlig vejledning fra Ligningsrådet udstedt som et TSS-Cirkulære med hjemmel i § 31. Derudover har der i Ligningslovens § 33 E været særlige regler om genbeskatning af underskud i sambeskattede selskaber. Ligningslovens § 33 E er ophævet i forbindelse med de nye regler. De nye sambeskatningsregler findes i Selskabsskattelovens §§ 31, 31 A, 31 B og 31 C.

Som nævnt ovenfor er en af de væsentlige ændringer i reglerne om sambeskatning af koncernforbundne selskaber, at koncernerne ikke længere frit kan vælge, hvilke selskaber der ønskes omfattet af sambeskatningen.

Hvis *danske* koncernforbundne selskaber mv. opfylder koncerndefinitionen i selskabsskattelovens § 31 C, *skal* selskaberne mv. sambeskattes. Det vil sige, at der nu er et krav om obligatorisk national sambeskatning. Nærmere om national sambeskatning nedenfor i afsnit 1.4.1.

Det er dog fortsat frivilligt, om koncernen ønsker udenlandske selskaber mv. inddraget i sambeskatningen efter reglerne om international sambeskatning, jf. selskabsskattelovens § 31 A; men såfremt international sambeskatning vælges, *skal* koncernen inddrage *alle* udenlandske selskaber mv., der opfylder koncerndefinitionen i selskabsskattelovens § 31 C, i sambeskatningen. Hvis international sambeskatning vælges, beskattes koncernen således af sin globale indkomst. Det vil sige, at der hermed er indført et såkaldt globalpuljebegreb. Nærmere om international sambeskatning nedenfor i afsnit 1.4.2.

1.4.1. National sambeskatning

1.4.1.1. Hvilke selskaber mv. er omfattet af den obligatoriske nationale sambeskatning

Efter selskabsskattelovens § 31, stk. 1 skal koncernforbundne selskaber og foreninger omfattet af selskabsskattelovens § 1, stk. 1, nr. 1-2a, 2d-2g, 3a-5 og 5b sambeskattes. Det vil sige:

- Aktie- og anpartsselskaber (§ 1, stk. 1, nr. 1)
- Aktieselskabslignende selskaber (§ 1, stk. 1, nr. 2)
- Sparekasser mv. (§ 1, stk. 1, nr. 2 a)

³³ Lovforslag nr. L 121 fremsat den 2. marts 2005 (2. samling) FT 2004/05. Lovforslaget var en justeret genfremsættelse af lovforslag nr. L 153 af 15. december 2004 (1. samling) FT 2004/20, som faldt væk på grund af Folketingsvalget.

³⁴ I samme lov blev det vedtaget at nedsætte selskabsskatteprocenten fra 30 pct. til 28 pct.

- DSB (§ 1, stk. 1, nr. 2 d)
- Elskaber mv. (§ 1, stk. 1, nr. 2 e og 2 f)³⁵
- Energinet Danmark (§ 1, stk. 1, nr. 2 g)
- Brugsforeninger (§ 1, stk. 1, nr. 3 a)
- Aktieselskabsbeskattede andelsforeninger (§ 1, stk. 1, nr. 4)
- Gensidige forsikringsforeninger (§ 1, stk. 1, nr. 5)
- Fonde og foreninger som nævnt i § 216 i lov om finansiel virksomhed, Kreditforeningen af Kommuner i Danmark, Danmarks Skibskreditfond og Dansk Eksportfinansieringsfond (§ 1, stk. 1, nr. 5 b).

Derudover er visse begrænset skattepligtige kilder i Danmark, jf. selskabsskattelovens § 2, litra a og b, også blevet omfattet af den obligatoriske nationale sambeskatning, jf. selskabsskattelovens § 1, stk. 1. Det drejer sig om:

- Koncernforbundne udenlandske selskabers faste driftssted beliggende i Danmark (§ 2, stk. 1, litra a)
- Koncernforbundne udenlandske selskabers faste ejendomme beliggende i Danmark (§ 2, stk. 1, litra b).

I selskabsskattelovens § 31, stk. 2-7 sidestilles faste ejendomme med faste driftssteder, hvilket betyder, at hver gang der i bestemmelserne står fast driftssted, så omfatter det også fast ejendom, jf. selskabsskattelovens § 31, stk. 1, 3. pkt.

Derimod skal danske selskaber og foreninger ikke længere medregne indkomst fra fast driftssted og fast ejendom beliggende i udlandet (inklusiv Færøerne og Grønland) ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst (territorialindkomstprincip), jf. selskabsskattelovens § 8, stk. 2, hvilket er et brud med det ellers generelt gældende globalindkomstprincip i statsskattelovens § 4. Dog vil indkomst fra et fast driftssted skulle medregnes i det danske selskabs indkomst, hvis indkomsten i det faste driftssted i overvejende grad består af finansiel indkomst, som ville være omfattet af CFC-beskatningsreglerne i selskabsskattelovens § 32, hvis det faste driftssted havde været et udenlandsk selskab, eller hvis der vælges international sambeskatning, og det faste driftssted kan henføres til et koncernforbundet selskab, der indgår i den internationale sambeskatning.

1.4.1.2. Koncerndefinitionen

Hidtil har der som hovedregel været stillet krav om 100 pct. ejerskab af selskabet, for at det kunne inddrages i en sambeskatning efter selskabsskattelovens § 31. Det vil sige, at selskaber skulle være ejet 100 pct. af moderselskabet eller et andet selskab, som indgik i sambeskatningen, for at de kunne inddrages i sambeskatningen.

Koncerndefinitionen ændres væsentligt med de nye regler. Koncerndefinitionen efter de nye sambeskatningsregler fremgår af selskabsskattelovens § 31 C. Koncernbegrebet tager udgangspunkt i årsregnskabslovens begreb, hvorefter det ikke er ejerandelen af kapitalen i datterselskabet, der er afgørende, men derimod om moderselskabet kan udøve en bestemmende indflydelse i datterselskabet.

³⁵ Et selskab, der er en kollektiv elforsyningsvirksomhed, jf. § 5 i lov om elforsyning, som anvender indgangsværdier opgjort efter § 35 O, jf. dog § 13 E, stk. 3. skal holdes ude af sambeskatningen, jf. selskabsskattelovens § 31 C, stk. 8.

I henhold til selskabsskattelovens § 31 C, stk. 2 anses et selskab, en fond, en trust eller en forening mv. således som et *moderselskab*, hvis det:

- besidder flertallet af stemmerettighederne i et selskab (datterselskab),
- er selskabsdeltager og har ret til at udnævne eller afsætte et flertal af medlemmerne i et andet selskabs (datterselskabs) øverste ledelsesorgan,
- er selskabsdeltager og har ret til at udøve en bestemmende indflydelse over et andet selskabs (datterselskabs) driftsmæssige og finansielle ledelse på grundlag af vedtægter eller aftale med denne,
- er selskabsdeltager og på grundlag af aftale med andre deltagere råder over flertallet af stemmerettighederne i en anden virksomhed (datterselskab)
- eller besidder kapitalandele i et andet selskab (datterselskab) og udøver en bestemmende indflydelse over dets driftsmæssige og finansielle ledelse.

De selskaber mv., som moderselskabet har de ovenfor nævnte forbindelser med, er et *datterselskab*.

For børsnoterede selskaber skal koncernbegrebet i den internationale regnskabsstandard IAS 27, som er vedtaget som standarden for koncernregnskab for børsnoterede selskaber i EU ved forordning (EF) nr. 2238/2004, anvendes i stedet for stk. 2, jf. selskabsskattelovens § 31 C, stk. 7.

Der er i selskabsskattelovens § 31 C, stk. 4 og 5 fastsat nærmere regler for opgørelsen af stemmerettigheder og rettigheder til at udnævne eller afsætte medlemmer af ledelsesorganer, når det skal afgøres, om moderselskabet har flertallet af stemmerettighederne eller sidder inde med en bestemmende indflydelse.

Udover definitionen på et moderselskab i selskabsskattelovens § 31 C, stk. 1, indeholder selskabsskattelovens § 31, stk. 1, sidste pkt. en definition på et ultimativt moderselskab. Ved et ultimativt moderselskab skal forstås et selskab, som er moderselskab uden at være datterselskab – det vil sige koncernens øverste moderselskab. Det betyder, at en obligatorisk sambeskattet koncern kan bestå af flere delkoncerner, og det er ikke altid givet, at det ultimative moderselskab udgør en del af den sambeskattede koncern, f.eks. hvis det ultimative moderselskab er en fond, der beskattes efter fondsbeskatningsloven, eller det ultimative moderselskab er et udenlandsk selskab, og der ikke er valgt international sambeskatning efter selskabsskattelovens § 31 A.

Et selskab kan, jf. selskabsskattelovens § 31 C, stk. 6, holdes ude af sambeskatningen, hvis det er:

- et datterselskab og betydelige og vedvarende hindringer i væsentlig grad begrænser moderselskabets udøvelse af sine rettigheder over datterselskabets aktiver eller ledelse,
- et datterselskab og de nødvendige oplysninger ikke kan indhentes inden for en rimelig frist eller uden uforholdsmæssigt store omkostninger, *eller*
- et datterselskab, der ikke tidligere er indgået i sambeskatningen, og moderselskabet udelukkende besidder kapitalandelene i datterselskabet med henblik på efterfølgende at overdrage det. Hvis der er fradraget eller vil kunne fradrages tab på fordringer mod selskabet efter kursgevinstlovens § 4, stk. 5, af et koncernforbundet selskab, skal selskabet holdes ude af sambeskatningen.

1.4.1.3. Administrationsselskab

I forbindelse med etableringen af en national sambeskatning udpeges det øverste moderselskab, der deltager i sambeskatningen, som administrationsselskab i sambeskatningen, jf. selskabsskattelovens

§ 31, stk. 4, 1. pkt. Hvis det øverste moderselskab er et udenlandsk selskab, som ikke er omfattet af den nationale sambeskatning, udpeges et af de danske sideordnede søsterselskaber som administrationsselskab, jf. selskabsskattelovens § 31, stk. 4, 2. pkt.

Administrationsselskabets opgave er bl.a. at indbetale den sambeskattede koncerns samlede indkomstskat, herunder acontoskatter, restskatter mv., jf. selskabsskattelovens § 31, stk. 4, 7. pkt. De enkelte selskaber i sambeskatningen hæfter for den del af indkomstskatten mv., der kan henføres til dette selskab, jf. selskabsskattelovens § 31, stk. 10.

Ved udnyttelse af underskud i danske selskaber skal administrationsselskabet betale underskudsselskabet et beløb, der svarer til skatteværdien af det udnyttede underskud (underskuddet gange den aktuelle selskabsskatteprocent – pt. 28 pct.), jf. selskabsskattelovens § 31, stk. 6, 1. pkt.

Danske selskaber og faste driftssteder beliggende i Danmark, hvis indkomstskat betales af administrationsselskabet, eller som udnytter underskud i danske selskaber eller faste driftssteder beliggende i Danmark, skal betale administrationsselskabet et beløb svarende til den betalte indkomstskat eller skatteværdien af underskudsudnyttelsen, jf. selskabsskattelovens § 31, stk. 6, 2. pkt. Når selskabet mv. har betalt et beløb svarende til indkomstskatten til administrationsselskabet, overtager administrationsselskabet hæftelsen for skatterne, jf. selskabsskattelovens § 31, stk. 4, sidste pkt. De nævnte betalinger til administrationsselskabet har ingen skattemæssige konsekvenser for betaleren eller modtageren, jf. selskabsskattelovens § 31, stk. 6, sidste pkt.

1.4.1.4. Opgørelsen af sambeskatningsindkomsten

Sambeskatningsindkomsten opgøres som summen af de enkelte sambeskattede selskabers og faste driftssteders skattepligtige indkomst. Det betyder, at hvert selskab og fast driftssted, der indgår i den nationale sambeskatning, opgør sin skattepligtige indkomst efter skattelovgivningens almindelige regler med de undtagelser, der gælder for sambeskattede selskaber, jf. selskabsskattelovens § 31, stk. 2, 1. pkt. Det betyder, at sambeskatningsindkomsten kan blive såvel positiv som negativ.

Alle selskaber i sambeskatningen skal opgøre den skattepligtige indkomst for samme periode som administrationsselskabet, jf. selskabsskattelovens § 31, stk. 5. Som udgangspunkt vil alle selskaber i den sambeskattede koncern have samme regnskabsår som følge af årsregnskabslovens krav om samme regnskabsår for koncernforbundne selskaber eller som følge af reglerne i selskabsskattelovens § 10, stk. 5, hvorefter selskaber ved indtræden i sambeskatning skal omlægge sit regnskabsår, således at det får samme regnskabsår som administrationsselskabet.

Selvom et selskab mv. ikke er 100 pct. ejet af den sambeskattede koncern, skal hele selskabets skattepligtige indkomst medregnes til sambeskatningsindkomsten.³⁶ Derimod skal hele selskabets

³⁶ I det oprindelige lovforslag (L153) var det forslået, at der alene skulle ske en forholdsmæssig medregning af det enkelte selskabs indkomst til sambeskatningsindkomsten i forhold til koncernens ejerandel. Dette blev ændret i L 121, bl.a. efter kritik fra Foreningen af Statsautoriserede Revisorer i forbindelse med høringsvar til lovforslaget. Som anført i bemærkningerne til lovforslaget er en ordning, hvorefter det enkelte selskabs indkomst skal medregnes til sambeskatningsindkomsten, en betydelig forenkling både af reglerne om indkomstopgørelse og af reglerne om genbeskatning af underskud og en administrativ lettelse for såvel selskaberne som skattemyndighederne. En forholdsmæssig medregning ville, for de selskaber som ikke var 100 pct. ejet af den sambeskattede koncern betyde, at selskabet skulle opdele sin skattepligtige indkomst i den del, der skulle henføres til sambeskatningsindkomsten, og den del som selskabet selv skulle beregne og indbetale indkomstskat af.

indkomst ikke medregnes i sambeskatningsindkomsten, såfremt koncernforbindelse jf. selskabsskattelovens § 31 C ikke har eksisteret i hele indkomståret. F.eks. hvis et moderselskab først erhverver flertallet af stemmerne i datterselskabet i løbet af året, skal alene datterselskabets indkomst i den del af indkomståret, hvor moderselskabet har besiddet flertallet af stemmerne medregnes til sambeskatningsindkomsten. Der skal således ske en opdeling af selskabets indkomst på det tidspunkt, hvor et selskab indtræder i eller udtræder af sambeskatningen. Efter de hidtil gældende regler, var det hovedreglen, at datterselskabet skulle være ejet i såvel hele moderselskabets som i hele datterselskabets regnskabsår, for at der kunne ske sambeskatning. Undtagelse hertil gjaldt kun i forbindelse med stiftelse eller solvent likvidation af datterselskabet.³⁷ Begrundelsen for medregning af delårsindkomst efter de nye regler er ifølge bemærkningerne til lovforslaget, at man ellers kunne undgå medregning af et helt års indkomst i et (udenlandsk) selskab, hvis koncernforbindelsen blev afbrudt – f.eks. ved et aktiesalg – kort før indkomstårets udløb. De solgte aktier kunne eventuelt generhverves i begyndelsen af det efterfølgende indkomstår. Der er dog fastsat særlige regler og principper for indkomstopgørelsen i indkomstår, hvori der skal ske en delårsindkomstopgørelse, for at sikre, at selskabet ikke kan udnytte denne opdeling af indkomsten i et indkomstår til at opnå særlige skattemæssige fordele.

1.4.1.4.1. Underskudsmodregning i national sambeskatning

Reglerne om underskudsmodregning i en sambeskattet koncern findes i selskabsskattelovens § 31, stk. 2, og er som følger:

Det enkelte selskabs fremførselsberettigede underskud fra *tidligere* indkomstår skal modregnes i det enkelte selskab *inden* opgørelsen af sambeskatningsindkomsten.

Underskud, som et af de sambeskattede selskaber mv. måtte have fra indkomstår *inden sambeskatningen* (herefter benævnt særunderskud), kan kun modregnes i overskud i det selskab, som har haft underskuddet.

Underskud i et selskab vedrørende tidligere sambeskatningsår (herefter benævnt sambeskatningsunderskud) kan kun modregnes i overskud i et andet selskab, hvis underskuddet er opstået i et indkomstår, hvor de pågældende selskaber har været sambeskattet, og sambeskatningen ikke efterfølgende har været afbrudt.

Underskud kan fremføres til modregning uden tidsbegrænsning, men der gælder et generelt princip om, at det ældste underskud skal anvendes først, hvilket kan have betydning, hvis der i et selskab både er særunderskud og sambeskatningsunderskud til modregning.

Hvis sambeskatningsindkomsten er *positiv*, fordeles overskuddet forholdsmæssigt mellem de overskudsgivende selskaber. Er sambeskatningsindkomsten derimod *negativ*, fordeles underskuddet forholdsmæssigt mellem de underskudsgivende selskaber og fremføres hos det pågældende selskab til modregning for efterfølgende indkomstår.

For at undgå dobbeltfradrag (double dip) for underskud i et fast driftssted beliggende i Danmark – både i sambeskatningen i Danmark og i selskabets indkomst i hjemlandet – kan underskud fra det faste driftssted i Danmark kun modregnes i andre selskabers indkomst, hvis reglerne i hjemlandet

³⁷ Jf. betingelse 1.1. i TSS-Cirkulære nr. 2004-42 (sambeskatningscirkulæret).

medfører, at underskuddet ikke kan medregnes ved beregningen af selskabets indkomstopgørelse i hjemlandet, eller hvis der er valgt international sambeskatning efter selskabsskattelovens § 31 A.

1.4.2. International sambeskatning

Som nævnt ovenfor er det fortsat frivilligt, om koncernen ønsker udenlandske datterselskaber inddraget i sambeskatningen, men det nye er, at det ikke længere frit kan vælges, hvilke udenlandske datterselskaber, der ønskes inddraget. Hvis koncernen vælger sambeskatning med udenlandske selskaber, skal sambeskatningen omfatte *samlige* koncernforbundne udenlandske selskaber og foreninger, i hvilke ingen af deltagerne hæfter personligt for selskabets forpligtelser, og som fordeler overskuddet i forhold til deltagernes indskudte kapital (international sambeskatning), jf. selskabsskatteloven § 31 A, stk. 1, 1. pkt. Den internationale sambeskatning omfatter således samtlige udenlandske selskaber mv., der opfylder koncerndefinitionen i selskabsskattelovens § 31 C, og som er et selskab mv., der har de samme karakteristika som aktieselskaber med hensyn til hæftelse og fordeling af overskud. Det kan således være såvel underliggende som overliggende koncernforbundne selskaber, der inddrages i den internationale sambeskatning. Endvidere skal den internationale sambeskatning omfatte samtlige faste driftssteder og faste ejendomme beliggende i udlandet, og som tilhører de sambeskattede danske og udenlandske selskaber mv., jf. selskabsskattelovens § 31 A, stk. 1, 2. pkt. Danske selskaber, der ikke er sambeskattet efter de nationale regler efter selskabsskattelovens § 31, stk. 1, fordi de ikke er koncernforbundet med andre danske selskaber mv. kan også omfattes af den internationale sambeskatning, jf. selskabsskattelovens § 31 A, stk. 1, 4. pkt. Det kan f.eks. være et enkeltstående selskab, som har et eller flere faste driftssteder i udlandet, der vælger sambeskatning med de faste driftssteder, som ellers ikke skal medregnes i selskabets indkomstopgørelse, jf. selskabsskattelovens § 8, stk. 2 (ophævelse af globalindkomstprincippet for selskabers faste driftssteder og faste ejendomme beliggende i udlandet).

Bestemmelserne i selskabsskattelovens § 31 om national sambeskatning finder tilsvarende anvendelse for international sambeskatning med de tilføjelser og undtagelser, der følger af selskabsskattelovens § 31 A, stk. 2-14.

1.4.2.1. Bindingsperiode

Efter de hidtil gældende regler har koncernen selv kunnet vælge, hvor længe der ønskedes sambeskatning med udenlandske datterselskaber, da disse, mod genbeskatning af tidligere fratrukne underskud efter reglerne i ligningslovens § 33 E, til enhver tid kunne trækkes ud af sambeskatningen. De nye regler har derimod som forudsætning, at valget af international sambeskatning som udgangspunkt er bindende for en periode på 10 år (bindingsperiode på 10 år), jf. selskabsskattelovens § 31 A, stk. 3, 3. pkt. Ved udløbet af denne periode kan international sambeskatning vælges for en ny 10-års periode, jf. selskabsskattelovens § 31 A, stk. 3, 4. pkt.

Såfremt der efter bindingsperiodens udløb ikke vælges en ny sambeskatningsperiode, vil der ske genbeskatning af tidligere fratrukne underskud efter reglerne i selskabsskattelovens § 31 A, stk. 10 (ordinær genbeskatning).

Det ultimative moderselskab kan dog vælge at afbryde bindingsperioden med fuld genbeskatning efter reglerne i selskabsskattelovens § 31, stk. 11 til følge. Nærmere om forskellen mellem ordinær og fuld genbeskatning neden for i afsnit 1.4.2.3.2.

Ud over ovennævnte indeholder selskabsskattelovens § 31 A, stk. 10 nærmere regler om bindingsperioden ved f.eks. omstruktureringer i koncernen. Disse regler vil ikke blive nærmere omtalt.

1.4.2.2. Administrationsselskabet

Ved international sambeskatning er det ultimative moderselskab som udgangspunkt også administrationsselskabet, jf. selskabsskattelovens § 31 A, stk. 4, 1. pkt. Hvis det ultimative moderselskab ikke er ubegrænset skattepligtig til Danmark efter selskabsskattelovens § 1 eller begrænset skattepligtig efter selskabsskattelovens § 2 eller ikke indgår i sambeskatningen, skal der udpeges et administrationsselskab, og udpegningen sker efter de samme kriterier som for udpegnings af administrationsselskab i national sambeskatning (selskabsskattelovens § 31, stk. 4), jf. selskabsskattelovens § 31 A, stk. 4. 2. og 3. pkt.

I international sambeskatning hæfter det ultimative moderselskab og administrationsselskabet solidarisk for indkomstskat mv. af sambeskatningsindkomsten samt eventuel genbeskatningsforpligtelse, jf. selskabsskattelovens § 31 A, stk. 4, 4. pkt. Det ultimative moderselskab og administrationsselskabet i en international sambeskatning hæfter dog ikke for indkomstskat mv. af indkomst, der ville indgå i en national sambeskatning efter § 31, hvis der ikke var valgt international sambeskatning. Det vil sige, at det alene er den del af indkomstskatten mv., der vedrører indkomst fra de udenlandske selskaber mv., der er omfattet af hæftelsen i selskabsskattelovens § 31 A, stk. 4. Det betyder således også, at hvert dansk selskab hæfter for sin del af indkomstskatten mv., jf. henvisningen i selskabsskattelovens § 31 A, stk. 1 til reglerne i § 31.

Den udskudte beskatning, som selskaberne opnår ved udnyttelse af underskud i udlandet, skal indregnes separat som en udskudt skatteforpligtelse i administrationsselskabets årsregnskab, jf. selskabsskattelovens § 31 A, stk. 4, sidste pkt.

Ved udnyttelse af underskud i udenlandske selskaber og faste driftssteder beliggende i Danmark skal det selskab eller faste driftssted, der udnytter underskuddet, betale administrationsselskabet et beløb svarende til skatteværdien (pt. 28 pct.) af de udnyttede underskud, jf. selskabsskattelovens § 31 A, stk. 6. 1. pkt. Begrundelsen for denne regel er, at det er administrationsselskabet, der skal beskattes af eventuelle genbeskatningsbeløb.

Udenlandske selskaber, hvis indkomstskat betales af administrationsselskabet, *kan* forpligte sig til at betale administrationsselskabet et beløb svarende til den betalte indkomstskat, jf. selskabsskattelovens § 31 A, stk. 6, 2. pkt. Grunden til, at de udenlandske selskaber ikke *skal* forpligte sig til at refundere administrationsselskabet den betalte indkomstskat, er, at selskabet måske ikke ønsker at betale den ekstra skat, som den internationale sambeskatning udløser, eller at betalingen af skatten efter de udenlandske regler anses som maskeret udbytte eller lignende og derved fører til yderligere beskatning.

Ovennævnte betalinger til administrationsselskabet har ingen skattemæssige konsekvenser for hverken det betalende selskab eller for administrationsselskabet, jf. selskabsskattelovens § 31 A, stk. 6, sidste pkt.

1.4.2.3. Opgørelse af sambeskatningsindkomsten

Generelt kan der henvises til det i afsnit 1.4.1.4. nævnte. Der er dog visse særregler i forbindelse med inddragelse af udenlandske selskaber mv. i sambeskatningen.

Der er dog det særlige ved inddragelse af udenlandske selskaber og faste driftssteder beliggende i udlandet i en international sambeskatning efter selskabsskattelovens § 31 A, at selskabet mv. skal udarbejde 2 indkomstopgørelser. Dels en indkomstopgørelse efter de nationale regler og dels en indkomstopgørelse opgjort efter danske regler, som skal medregnes i sambeskatningsindkomsten.

Udgifter i udenlandske selskaber afholdt før sambeskatningen kan alene fradrages i den danske indkomstopgørelse, hvis selskabet på afholdelsestidspunktet havde fradragsret for disse udgifter som begrænset skattepligtig efter selskabsskattelovens § 9, stk. 1, 1. pkt., jf. selskabsskattelovens § 31 A, stk. 2, 2. pkt. Det vil primært sige udgifter, som efter den skattepligtiges valg kan straksfradrages eller aktiveres og afskrives.

Såfremt det udenlandske selskab, som er inddraget i den internationale sambeskatning, har fradrag for koncernbidrag til et koncernforbundet selskab efter nationale regler – som f.eks. de norske og svenske koncernbidragsregler – kan disse koncernbidrag også fradrages i den danske indkomstopgørelse, hvis koncernbidraget ligeledes medregnes ved den danske indkomstopgørelse af et selskab, som er sambeskattet med det ydende selskab, jf. selskabsskattelovens § 31 A, stk. 2, sidste pkt. Det vil sige, at der er fradrag for koncernbidrag i det ydende selskab, hvis det modtagende selskab indgår i den samme internationale sambeskatning.

Da det er såvel underskud som overskud, der medregnes i sambeskatningsindkomsten, vil der opstå dobbeltbeskatning af de udenlandske selskaber eller faste driftssteder i udlandet, som har overskud, idet overskuddet også skal beskattes i det land, hvor selskabet eller det faste driftssted er hjemmehørende. Denne dobbeltbeskatning som følge af medregning af overskuddet i den internationale sambeskatning kan alene lempes efter den interne creditregel i ligningslovens § 33, jf. ligningslovens § 33, stk. 5. Lempelsesreglerne i en dobbeltbeskatningsoverenskomst kan ikke anvendes.

1.4.2.3.1. Fastsættelse af indgangsværdier

For at der kan opgøres en indkomst efter danske regler, som skal medregnes i sambeskatningsindkomsten, er det nødvendigt, at der fastsættes indgangsværdier for aktiver og passiver tilhørende samtlige udenlandske selskaber, faste driftssteder og faste ejendomme, der bliver inddraget i sambeskatningen, til brug for indkomstopgørelse og avanceopgørelse under sambeskatningen. Disse indgangsværdier fastsættes ved etablering af eller indtræden i international sambeskatning.

Hovedreglen ved fastsættelse af indgangsværdier er, at aktiver og passiver, som ikke i forvejen er omfattet af dansk beskatning, anses for anskaffet på det faktiske anskaffelsestidspunkt til handelsværdien ved begyndelsen af det første indkomstår under sambeskatningen, jf. selskabsskattelovens § 31 A, stk. 7, 1. pkt. Der skal dog ikke fastsættes nogen indgangsværdi for goodwill og andre immaterielle aktiver som nævnt i afskrivningslovens § 40, i det omfang de er oparbejdet af selskabet selv, jf. selskabsskattelovens § 31 A, stk. 7, 2. pkt. Ved senere salg af de pågældende aktiver og passiver efter indtræden i sambeskatningen skal fortjeneste i forhold til anskaffelsessummen højst medregnes med et beløb svarende til forskellen mellem salgssummen og

handelsværdien på tidspunktet for inddragelse under sambeskatning, jf. selskabsskattelovens § 31 A, stk. 7, sidste pkt. Sidstnævnte maksimeringsregel skal sikre, at det alene er den del af fortjenesten, der kan henføres til sambeskatningsperioden, der bliver beskattet i Danmark.

Som undtagelse til ovennævnte hovedregel gælder der særlige regler for fastsættelse af indgangsværdier for afskrivningsberettigede aktiver, jf. selskabsskattelovens § 31 A, stk. 8.:

Afskrivningsberettigede aktiver anses for anskaffet til den faktiske anskaffelsessum og på det faktiske anskaffelsestidspunkt. Er de afskrivningsberettigede aktiver erhvervet fra et koncernforbundet selskab, uden at overdragelsen har medført dansk eller udenlandsk beskatning af genvundne afskrivninger samt gevinster og tab, eller den udenlandske beskatning ved overdragelsen er blevet udskudt (f.eks. som følge af succession), indtræder det selskab mv., der inddrages under sambeskatningen, i det overdragende selskabs anskaffelsessum og anskaffelsestidspunkt. Det vil sige, at der også sker succession i forbindelse med fastsættelse af indgangsværdier ved indtræden i sambeskatning. Hvis aktiverne ikke er erhvervet fra et koncernforbundet selskab, anses de afskrivningsberettigede aktiver herefter for afskrevet maksimalt efter danske regler indtil begyndelsen af det første indkomstår under sambeskatningen. Det vil sige, at man beregner en fiktiv nedskreven værdi for samtlige afskrivningsberettigede aktiver. Dog skal handelsværdien af de afskrivningsberettigede aktiver anvendes som indgangsværdi, hvis denne er lavere end den fiktiv nedskrevne værdi.

Ved salg af afskrivningsberettigede aktiver omfattet af international sambeskatning, er der i selskabsskattelovens § 31 A, stk. 9 indsat bestemmelser, som skal sikre, at det alene er genvundne afskrivninger og fortjeneste, der kan henføres til sambeskatningsperioden, der beskattes i Danmark.

1.4.2.3.2. Underskud

Der kan generelt henvises til modregningsreglerne i afsnit 14.1.3.1. Der gælder dog følgende særbestemmelser vedrørende underskudsmodregning i international sambeskatning:

Underskud, som udenlandske selskaber og faste driftssteder måtte have fra indkomstår forud for etableringen af international sambeskatning, kan ikke modregnes i overskud opgjort i sambeskatningen. Skattemæssige underskud opgjort efter de nationale regler vil dog kunne fremføres og modregnes efter nationale regler i den nationale indkomstopgørelse.

Uudnyttede underskud fra sambeskatningsperioden, som det udenlandske selskab eller det faste driftssted beliggende i udlandet måtte have, når den internationale sambeskatning ophører, kan ikke fremføres til modregning i senere indkomstår ved koncernens danske indkomstopgørelse efter sambeskatningsophøret.

Genbeskatning af underskud

Under sambeskatningen skal der opgøres en genbeskatningssaldo. Genbeskatningssaldoen opgøres, jf. selskabsskattelovens § 31 A, stk. 10, 3. pkt., pr. land som skatteværdien af fratrukne underskud, som

- de udenlandske selskaber eller faste driftssteder samlet har haft i det pågældende land i sambeskatningsperioden,
- er fradraget i indkomst hos andre selskaber eller faste driftssteder, og

- ikke modsvarer af skatteværdien af senere års overskud fratrukket creditlempelsen samt skatteværdien af eventuel genbeskatning.

Ved opgørelse af genbeskatningssaldoen anvendes selskabsskatteprocenten i det indkomstår, hvor underskuddene er udnyttet, henholdsvis hvor overskuddene eller genbeskatningssaldoen er beskattet, jf. selskabsskattelovens § 31 A, stk. 10, 4. pkt.

Ordinær genbeskatning

Som nævnt ovenfor i afsnit 1.4.2.1. skal der ske ordinær genbeskatning, hvis den internationale sambeskatning ophører ved udløbet af bindingsperioden, jf. selskabsskattelovens § 31 A, stk. 10.

Genbeskatningen sker ved, at administrationsselskabets indkomst forhøjes for det indkomstår, hvor sambeskatningen ophører, med et beløb svarende til den fortjeneste, som det udenlandske selskab eller det faste driftssted ville have opnået ved ophør af virksomheden og salg til handelsværdi af aktiver og passiver, der er i behold hos selskabet henholdsvis det faste driftssted ved ophøret (likvidationsprovenu), jf. selskabsskattelovens § 31 A, stk. 10, 1. pkt. Administrationsselskabets indkomst skal dog maksimalt forhøjes med et beløb svarende til genbeskatningssaldoen divideret med selskabsskatteprocenten i det indkomstår, hvor sambeskatningen ophører, jf. selskabsskattelovens § 31 A, stk. 10, 2. pkt.

Der skal endvidere ske ordinær genbeskatning, hvis et udenlandsk selskab mv. eller et dansk selskab mv. med et fast driftssted i udlandet ikke længere indgår i koncernen – f.eks. som følge af salg eller omstrukturering, jf. selskabsskattelovens § 31 A, stk. 10, 5. pkt. Dette gælder dog ikke, hvis selskabet ophører, og aktiverne og passiverne ved fusion eller spaltning indskydes i et selskab, som indgår i sambeskatningen, jf. selskabsskattelovens § 31 A, stk. 10, sidste pkt.

Fuld genbeskatning

Der skal endvidere ske genbeskatning, hvis koncernen afbryder den internationale sambeskatning inden bindingsperiodens udløb. I disse tilfælde sker genbeskatningen ved, at administrationsselskabets indkomst forhøjes i det indkomstår, hvori sambeskatningen ophører, med et beløb svarende til alle eksisterende genbeskatningssaldi divideret med selskabsskatteprocenten (fuld genbeskatning). Det vil sige, at genbeskatningsbeløbet ikke kan udgøre et fiktivt beregnet likvidationsprovenu.

Der vil endvidere skulle ske fuld genbeskatning af administrationsselskabet, hvis dette selskabs skattepligt til Danmark ophører efter selskabsskattelovens § 1 eller § 2, eller selskabet ikke længere indgår i koncernen, jf. selskabsskattelovens § 31 A, stk. 5, 1. pkt. Dette gælder dog ikke, hvis der udpeges et nyt administrationsselskab, jf. selskabsskattelovens § 31, stk. 5, sidste pkt.

1.4.3. Sammenfatning om sambeskatning af koncernforbundne selskaber

De nye regler om sambeskatning af koncernforbundne selskaber betragtes generelt set som en skærpelse af reglerne. Det skyldes navnlig indskrænkningen i koncernernes frihed til selv at vælge, hvilke selskaber, der ønskes inddraget i sambeskatningen. Selvom sambeskatning med udenlandske selskaber mv. som udgangspunkt er frivillig, så fører globalpuljeprikkippet ved valg af international sambeskatning til, at det er den generelle opfattelse, at de nye regler reelt er en afskaffelse af sambeskatning med udenlandske selskaber mv. Det betyder, at internationale koncerners skatteplanlægning vil blive flyttet fra anvendelse af reglerne om sambeskatning til fastsættelse af interne prisafregninger – transfer pricing.

Som afsluttende bemærkning skal anføres, at det i forbindelse med behandlingen og indførelsen af de nye regler om sambeskatning af koncernforbundne selskaber har været et omdiskuteret emne, hvorvidt de nye sambeskatningsregler er uforenelige med EU-retten.³⁸ Vi vil i nærværende sammenhæng ikke komme nærmere ind på denne diskussion, men alene konstatere, at skatteministeren er af den opfattelse, at de nye sambeskatningsregler ikke er i strid med EU-retten. Denne opfattelse deles imidlertid ikke af de i note 36 nævnte forfattere.

³⁸ Følgende forfattere mener, at dele af de nye sambeskatningsregler er uforenelige med EU-retten: Søren Friis Hansen: Medens vi venter på EF-domstolen I – En afsluttende analyse af de fællesskabsretlige aspekter af reglerne i L 121 om obligatorisk national og international sambeskatning, Skattepolitisk Oversigt nr. 4 2005 s. 163 ff., Søren Friis Hansen: Kan globalindkomstprincippet forenes med gældende fællesskabsret, Skattepolitisk Oversigt nr. 1 2005 s. 1 ff., Søren Friis Hansen: Obligatorisk sambeskatning er uforenelig med grundlæggende fællesskabsretlige frihedsrettigheder – en fællesskabsretlig analyse af lovforslag L 121, Tidsskrift for skatter og afgifter 2005,399, Niels Winther Sørensen: International sambeskatning og EU-retten, SR-skat1/05 s. 46 ff., Nikolaj Vinther og Erik Werlauff: EU og sambeskatning – lovforslag L 153 i fællesskabsretlig belysning, Skat Udland 2005,3. Se i modsætning hertil Skatteministeriets notat af 3. maj 2005, som har fået tilslutning af Justitsministeriet..

Del II. Økonomiske overvejelser

1. Indledning

I del II af den danske juridiske og økonomiske nationalrapport forsøges med udgangspunkt i den foranstående juridiske redegørelse for de eksisterende danske regler at diskutere, i hvilket omfang og fremmest på hvilke områder der kan siges at være væsentlige uhensigtsmæssige asymmetrier i det danske skattesystem for så vidt angår beskatning af usikre og ustabile indkomster.

2. Hvad er problemet ved asymmetrier?

Problemet ved asymmetrier i beskatning af erhvervsmæssig aktivitet er vel nok først og af ressourceallokeringsmæssig art: Det kan resultere i, at samfundsøkonomisk hensigtsmæssige investeringer ikke foretages, at de forkerte investeringer foretages, eller at det er de forkerte, der foretager investeringerne og på tilsvarende måde, at opsparingsbeslutningerne forvrides.

Lad os betragte et simpelt eksempel på investeringssiden. Et nystartet selskab har mulighed for at foretage en særdeles risikabel investering med et års løbetid. Der er 50% sandsynlighed for, at investeringen på ét år giver et afkast på 150% før skat, og der er 50% sandsynlighed for, at investeringen giver et afkast på 100% før skat. Med andre ord: Ved investering af 1 million kr. er der 50% sandsynlighed for, at selskabet om ét år har 2,5 millioner kr. og 50% sandsynlighed for, at selskabet har 0 kr. – begge dele før skat. Det forventede afkast er således 25% før skat. Det må betegnes som et særdeles godt forventet afkast. Et samfund, der foretager mange af den slags investeringer, vil blive velstående.

Lad os antage, at selskabsskatten er 30%, og at skattesystemet er symmetrisk, dvs. der opereres med, at ved negativ indkomst betaler skatteyderen negativ skat, dvs. ved underskud får selskabet penge fra staten. I den situation vil selskabets forventede afkast efter skat være 17,5%, nemlig det forventede afkast før skat $\times (1-0,3)$.

Men hvordan ser det ud, hvis skattesystemet er asymmetrisk, således at der betales skat af positive resultater, mens selskabet ikke får penge retur af skattevæsenet ved negative resultater? Vi går ud fra, at selskabet er stiftet af en innovatør, som lukker selskabet, hvis kapitalen er tabt efter 1 år, således at der ikke er mulighed for at udnytte tabet ved modregning i senere positive indtægter.

I den situation bliver selskabets forventede afkast efter skat i ovennævnte eksempel kun 2,5%. Hvis investeringen går godt, får selskabet en indtjening før skat på 1,5 million kr. og efter skat på 1,05 millioner kr. Hvis det går skidt, får selskabet et tab på 1 million kr. både før og efter skat. Med andre ord, nystartede selskaber ”straffes” ved risikofyldte investeringer, set i forhold til, hvad der er samfundsøkonomisk optimalt, og i forhold til andre selskaber, der er diversificerede og har overskudsgivende aktiviteter i øvrigt.

I tabel II.1 er opstillet beregninger for en række investeringer, der alle har et forventet afkast på 25% før skat. Investeringerne har hver for sig kun to mulige udfald. Enten går investeringerne galt, så hele investeringen er tabt, eller også giver de et afkast, der er så stort, at det samlede forventede afkast er 25% før skat. Beregningerne er gennemført med forskellige fallitsandsynligheder for investeringerne, fra 0% til 60%.

Ved et symmetrisk skattesystem med negativ skat på negative indkomster vil alle investeringer uanset risiko have samme forventede afkast efter skat, nemlig 17,5%. Men i et asymmetrisk skattesystem med skat på positive indkomster, men hvor der reelt ikke er mulighed for at udnytte tab rent skattemæssigt, bliver resultatet meget anderledes.

Tabel II.1. Fallitrisiko og afkast efter skat for investering med forventet afkast på 25% før skat

Fallitrisiko	Forvent afkast før skat	Forventet afkast efter skat
0%	25%	17,5%
10%	25%	14,5%
20%	25%	11,5%
30%	25%	8,5%
40%	25%	5,5%
50%	25%	2,5%
60%	25%	-0,5%

Kilde: Bjarne Florentsen & Michael Møller: Privates pensionsmidler og investering i unoterede aktier. Finans/Invest 2005, 4.

Jo mere risikabel investeringen er, dvs. *jo større fallitsandsynligheden er for et givet forventet afkast før skat, desto lavere bliver afkastet efter skat under et asymmetrisk skattesystem. Med andre ord, et sådant asymmetrisk skattesystem vil straffe risikable investeringer, hvilket i praksis i høj grad vil være innovative investeringer.* IT-investeringer, bioteknologiinvesteringer osv. har en høj risiko for at slå fejl.

Ovenfor så vi på problemet med ressourcemisallokering, dvs. at samfundet ikke foretager de hensigtsmæssige investeringer. Et andet problem er *fordelingsspørgsmålet*, nemlig om skattebyrden bliver retfærdig fordelt. Kommer en person, der tjener 1 million kr. det ene år og 0 det andet år til at betale mere i skat end en person, der har en jævn indkomst på 500.000 kr. Dette spørgsmål er selvfølgelig væsentligt i forbindelse med personbeskatning. I forbindelse med den del af selskabsbeskatningen, der er knyttet til store børsnoterede selskaber, er spørgsmålet dog ret uinteressant. Aktionærerne vil indrette sig efter gældende skatteregler og fokusere på efter-skat-afkast. Det er således allokeringsproblemet, der er det mest interessante. Som eksempel kan nævnes, at skattefrihed for danskere, der arbejder for bestemte internationale organisationer i Danmark, ikke betaler indkomstskat. Det giver ikke nødvendigvis nogen indkomstmæssig skævhed. Hvis lønningerne indretter sig efter skattefriheden, så udjævner efter-skat-indkomsterne sig. Et måske mere nærliggende eksempel er, at skatteligningen i visse selvstændige fag er så dårlig, at skattebyrden kan nærme sig 0% skat. Det gør ikke nødvendigvis, at personer i disse erhverv får en urimelig høj efter-skat-indtægt. For lønnen for sort arbejde og priserne på restaurationer, der ikke betaler indkomstskat og moms, vil som følge af konkurrence gøre, at indtjeningen i erhvervet afspejler denne skattefordel. Samfundsøkonomisk er problemet allokeringsproblemet. Hvis restaurationsbranchen ikke betaler indkomstskat og moms, bliver restaurationsbranchen ”for stor” med for mange beskæftigede, fordi priserne bliver for lave som følge af manglende beskatning.

3. Mulige asymmetrier i beskatning af usikre og ustabile indkomster

Der kan være grund til overordnet lige at overveje, på hvilke måder asymmetrier i beskatning af usikre og ustabile indkomstkilder kan opstå i et skattesystem. Asymmetrier i beskatningen af usikre og ustabile indkomstkilder fremkommer først og fremmest på følgende måder:

- Progressiv beskatning.
- Beskatning, hvor negativ indkomst ikke giver anledning til negativ skat, og hvor underskud ikke kan fremføres til modregning i senere positiv indkomst eller til at opnå refusion for tidligere betalt skat.
- Beskatning, hvor negativ indkomst ikke giver anledning til negativ skat, men hvor underskud i ét eller andet omfang kan føre til enten refusion af tidligere betalt skat eller til modregning i eventuelle senere overskud. Her findes der et stort antal forskellige former, f.eks. tidsmæssig begrænsning af underskudsfremførsel, ubegrænset underskudsfremførsel, mulighed for både fremførsel og tilbageførsel af underskud osv.

3.1. Progressiv beskatning

Problemet ved progressiv beskatning er, at indkomsten opgøres for ét år ad gangen, således at beskatningen af en given indkomst over et givet antal år vil afhænge af, om indkomsten har været jævnt fordelt over perioden eller ej.

Progressiv beskatning gælder i Danmark kun for personer, da selskabsbeskatning er en proportionalbeskatning, med mindre man regner den manglende negative skat ved underskud for en form for progression. Den progressive beskatning findes både i forbindelse med *arbejdsindkomst*, *kapitalindkomst* og *aktieindkomst*.

Arbejdsindkomst:

I det danske skattesystem er der progressiv beskatning af personer, og indkomsten opgøres årligt. Set ud fra et teoretisk synspunkt kan der argumenteres for, at indkomsten blev opgjort over livet. Det progressive skattesystem "straffer" folk, hvis indkomst er meget ujævnt fordelt over livet. Det ekstreme eksempel er fotomodellen, der har få år som topmodel. Et noget mere realistisk eksempel er nok akademikere, der typisk har meget lave indkomster til de er i sidste halvdel af 20'erne. Det progressive skattesystem med årlig indkomstopgørelse straffer dem i forhold til f.eks. ufaglærte, hvis indkomst er mere jævnt fordelt med en længere erhvervsaktiv periode end akademikerens. Et teoretisk mere tilfredsstillende system ville gøre, at folk med samme indkomst over livet kom til at betale samme skat.

Der kan vel identificeres 3 mulige problemer:

1. Manglende udjævning mellem den lave indkomst i uddannelsesårene og den høje indkomst i de erhvervsaktive år.
2. Manglende udjævning af indkomst mellem erhvervsaktive år med svingende indkomst.
3. Manglende udjævning af indkomst mellem erhvervsaktive år og pensionistårene, hvor indkomsten typisk er lavere end i de erhvervsaktive år.

I praksis giver de danske meget liberale pensionsbeskatningsregler en vis mulighed for udjævning for lønindkomster, men kun for så vidt angår at fjerne "toppe" fra de erhvervsaktive år og at flytte dem til pensionistårene.

Som det fremgår af det juridiske afsnit, er der i Danmark reelt ubegrænset mulighed for at indbetale løn til pensionsopsparing med den effekt, at der ikke skal betales indkomstskat her og nu.

Den obligatoriske pensionsopsparing af en vis minimumsprocentdel af lønnen mindsker imidlertid mulighederne for udjævning. Den obligatoriske pensionsopsparing tvinger folk til at indbetale til pension også i år, hvor de har en relativt lav marginalskat.

Alt i alt må det dog sammenfattende konkluderes, at der er ganske gode muligheder for indkomstudjævning for danske lønmodtagere, og at de grundlæggende problemer specielt knytter sig til studieårene, hvor indkomsten er meget lav, og personen ikke får ”fuld glæde” af den relativt lave skattesats for indkomster i denne periode.

For selvstændige under virksomhedsordningen er progressionen ikke bestemt af, hvornår indkomsten opstår i virksomheden, men derimod af, hvornår indkomsten hæves fra virksomheden. Dvs. spørgsmålet om progressionen er ikke knyttet til den bagvedliggende erhvervsindkomsts udsving. Og indehaveren bestemmer selv, hvornår han vil hæve indkomsten. Dvs. så selv om erhvervsindkomsten for selvstændige, der driver virksomhed under virksomhedsordningen, er underlagt progressiv beskatning, er de selvstændige ikke særlig relevante for spørgsmålet om usikre og ustabile indkomster af den grund. *Sving i indkomsterne medfører ikke automatisk større progression som følge af det progressive indkomstskattesystem.* Det eneste relevante spørgsmål i forbindelse med de selvstændige er det samme som for selskaber, nemlig spørgsmål om negativ skattepligtig indkomst. I den forbindelse bør nævnes de såkaldte etableringskonti. Virksomheder, der drives som personlige virksomheder, vil ofte være finansieret delvis ved hjælp af etableringskonti, hvor en lønmodtager hensætter ubeskattede lønmidler til start af virksomhed. Mulighederne for at anvende etableringskonti giver visse muligheder for specielt mindre nystartede enkeltmandsvirksomheder til at opnå symmetri eller i hvert fald mindske asymmetrien ved tab i virksomheden.

Kapitalindkomster for private i Danmark beskattes, som det fremgår af det juridiske afsnit, med ganske varierende satser, og med betydelig forskel på positiv og negativ kapitalindkomst. Negativ kapitalindkomst giver en skattebesparelse på 32% af den negative kapitalindkomst, mens positiv kapitalindkomst lægges til den personlige indkomst og beskattes med 38-59%. Dvs. personen, der over livet har 0 i kapitalindkomst, men de første år har negativ kapitalindkomst (pga. studielån og boligkøb), og derefter har positiv kapitalindkomst, vil netto komme til at betale skat af den samlede kapitalindkomst.

I praksis er dette problem mere formelt end reelt. For de samlede positive kapitalindkomster er relativt lave. Det skyldes selvfølgelig de meget store muligheder for at skyde penge ind under pensionsbeskatning. Personer, hvis opsparing er så stor, at de begynder at få positiv kapitalindkomst, vil kunne øge deres indbetaling på ratepension efter aftale med deres arbejdsgiver. Herved opnås, at afkastet af denne opsparing beskattes proportionalt med 15% efter lagerprincippet, uanset om det er renter, realiserede eller urealiserede kursændringer på obligationer og aktier.

Man kan selvfølgelig i høj grad diskutere, om renteindtægter og renteudgifter – som udgør en meget væsentlig del af kapitalindtægter- og udgifter – skal betragtes som en usikker og ustabil indkomst. Der kan argumenteres både for og imod. Tendensen i retning af, at en stadig stigende del af alle boliglån sker i form af variabelt forrentede lån, kan tale for, at der i et vist omfang er tale om en usikker og ustabil indkomst.

Aktieindkomst beskattes med progressive satser. De danske skatteforhold er ganske komplicerede. Men hvis vi begrænser os til at betragte aktiekursgevinster på aktier, som investor har ejet over 3 år, kan gevinsten blive beskattet med 0%, 28% og 43%, alt efter forholdene.

Man kan diskutere, om aktieindkomst er en ustabil og usikker indkomst. Det er kun udbytter og realiserede aktiekursgevinster, der beskattes, og aktionærer har som hovedregel betydelig indflydelse over, hvornår kursgevinster realiseres. Der er dog enkelte undtagelser. Ved købstilbud, hvor en aktionær opnår over 90% af aktierne i et selskab og derfor kan tvangsindløse de resterende aktionærer med kontanter, kan aktionærer ikke selv styre realisationen. Det kan give to problemer: Realisationen sker før 3 års grænsen, dvs. gevinsten bliver beskattet som kapitalindkomst, hvilket i Danmark er op til 59% skat, hvor skatten ellers kunne udskydes, og skattesatsen kun ville blive 0 %, 28% eller 43%. Men alt i alt synes problemerne at være beskedne

3.2. Manglende asymmetri ved negativ og positiv indkomst

3.2.1. Selskaber, der udelukkende opererer i Danmark

Selskaber er underkastet proportionalbeskatning. Som nævnt i det juridiske afsnit, er det danske skattesystem ikke symmetrisk i den forstand, at selskabet får udbetalt negativ skat, såfremt selskabet har negativ indkomst.

I det juridiske afsnit er der redegjort for de ganske liberale danske regler om fremførsel af underskud og overskud. *Asymmetrien ved underskudsfremførsel (i forhold til et rent symmetrisk system) er et rentetab.* Hvis et selskab får et underskud på 100.000 kr., som det først kan udnytte rent skattemæssigt som følge af et overskud 5 år senere, mister selskabet renten af skatten af underskuddet i 5 år, set i forhold til det rent symmetriske skattesystem.

De faldende danske renter har gjort, at asymmetrien som følge af dette rentetab som hovedregel er ganske beskeden. Man skal i den forbindelse huske, at det er rente efter selskabsskat, der er relevant. Som der er redegjort for i første del af denne rapport, gælder der i Danmark tidsmæssigt ubegrænset fremførselsret for underskud.

Betragt et selskab, der under de nuværende regler har et underskud på 100.000 kr. i år 0, i de næste 4 år har 0 i overskud og derefter har et overskud på 100.000 kr., hvoraf der ikke skal betales skat som følge af retten til at fremføre underskud. Hvor meget bedre ville selskabet have været stillet under et rent symmetrisk skattesystem, hvor underskuddet på 100.000 kr. i år 0 havde ført til en negativ skat på 28.000 kr.? Selskabet ville i år 0 have fået 28.000 kr. Hvis vi går ud fra en rente på 4%, så ville dette beløb efter 5 år været vokset til 32.271 kr. I år 5 skulle der så betales selskabsskat på 28.000 kr. *Dvs. alt i alt ville det rent neutrale skattesystem have givet selskabet en fordel på ca. 4% af det underskud, som først kan udnyttes efter 5 år, sammenlignet med situationen under de nuværende fremførselsregler.*

Tabel II.2 viser nutidsværdi af skatteværdien af et underskud på 100.000 kr. afhængig af, hvornår det kan udnyttes, givet selskabsskattesats på 28 %, ved forskellige renteniveauer (før skat). Ved ren symmetri (dvs. negativ skat ved underskud) bliver skatteværdien af underskuddet 28.000 kr. Ved udnyttelse med 15 års forsinkelse er værdien faldet til godt 18.000 kr., hvis renten er 4 % før skat, og til 9.868 kr., hvis renten er 10% før skat. Tabellen understreger, at det faldende renteniveau har

øget betydningen af, at der i Danmark nu er ubegrænset fremførselsret for underskud i modsætning til den tidligere 5-årsgrænse.

Tabel II.2. Nutidsværdi af skattebesparelse af underskud på 100.000 kr. afhængig af udnyttelsestidspunktet, ved 28% selskabsskat og alternative renter før skat.

Udnyttelsestidspunkt	4% rente før skat	10% rente før skat
Nu	28.000 kr.	28.000 kr.
1 år	27.216 kr.	26.119 kr.
5 år	24.294 kr.	19.778 kr.
10 år	21.079 kr.	13.970 kr.
15 år	18.289 kr.	9.868 kr.

Ved det nuværende lave renteniveau må asymmetrien som følge af, at underskud først giver skattebesparelse med en vis forsinkelse, betragtes som værende relativt beskeden. Men denne konklusion hviler selvfølgelig meget på de nuværende renteforhold.

For selskaber, der fortsætter, og som på ét eller andet tidspunkt i deres karriere giver overskud, så underskuddene kan udnyttes, er der altså en ret høj grad af symmetri.

Omvendt er det klart, at for de selskaber, der aldrig i deres levetid får overskud, så de kan udnytte deres tidligere underskud, ser situationen helt anderledes ud. Her er der tale om en ganske betydelig asymmetri. Det gælder, hvad enten selskaberne lukker solvent eller går konkurs.

Her er tale om et forhold, der begunstiger store, lidt diversificerede selskaber, sammenlignet med de små selskaber.

Nystartede virksomheder på risikable forretningsområder, heriblandt stærkt innovative virksomheder, som ikke indgår i en koncern, hvor der er mulighed for at udnytte sambeskatningsfordele med den øvrige overskudsgivende koncern har et handicap.

Hvis Novo enten i eget regi eller i et datterselskab foretager en stærkt risikopræget investering (f.eks. et forskningsprojekt) med stor risiko for, at investeringen er tabt, vil der reelt gælde symmetri. Novo vil have gavn af sambeskatningsreglerne. De gør, at der set fra Novos synspunkt er symmetri; tab i et innovativt datterselskab giver en øjeblikkelig skattebesparelse i moderselskabet.

Betragt omvendt nogle forskere, der starter et selskab som ”stand-alone-selskab”, som de selv ejer, og hvor de indskyder en stor del af deres formue. Hvis udfaldet er negativt, lukkes selskabet, og underskuddet i selskabet vil aldrig blive udnyttet rent skattemæssigt. Igangsætterne har ikke mere formue (og måske ikke flere idéer at tilføre selskabet). Det er nok et ganske realistisk scenario for mange nystartede virksomheder, som ikke indgår i en større koncern. Og som vi så i tabel II.1, er der tale om en ganske betydelig forskel i afkast efter skat mellem virksomheder, der kan modregne underskud, og virksomheder, der ikke kan.

Symmetrien i det danske selskabsskattesystem kunne ud fra en partiel betragtning øges ved at indføre ”carry back”, således at selskaber med underskud kunne få refunderet tidligere betalt skat svarende til skatteværdien af underskuddet. En sådan regel vil dog først og fremmest være til fordel for lidt ældre virksomheder, der kommer i krise. Nystartede innovative virksomheder vil af gode grunde ikke have særlig gavn af carry back. Hovedreglen er, at sådanne selskaber har underskud i

de første år. Det er et åbent spørgsmål, om en skatteændring, der skaber øget symmetri for de virksomheder, der har mindst problemer med asymmetri, totalt set er en forbedring, fordi de nystartede virksomheders position relativt forringes.

For så vidt angår selskaber bliver den overordnede konklusion, at det danske selskabsskattesystem med gode muligheder for sambeskatning, gode muligheder for at fremføre underskud, men uden en negativ skat ved underskud, er kendetegnet af følgende:

For større selskaber med en større produktportefølje/diversificering er det danske skattesystem meget tæt på at være symmetrisk. Den ubegrænsede mulighed for underskudsfremførsel giver næsten samme effekter som et system med ren symmetri, dvs. negativ indkomstskat ved underskud. Den eneste forskel er et ret beskedent rentetab.

Fordelen ved at operere med den ubegrænsede underskudsfremførsel frem for et rent symmetrisk system er, at man undgår risikoen for ”pengepumper”, hvor man f.eks. i internationale koncerner muligvis kan skabe evigtvarende underskud i Danmark og tømme statskassen.

For virksomheder med høj risiko og uden diversifikation – typisk nystartede virksomheder inden for forskning og udvikling – vil der reelt være en ganske væsentlig asymmetri, fordi overskud beskattes, mens der er en stor risiko for, at underskud aldrig vil kunne udnyttes, fordi virksomheden lukkes, enten solvent eller insolvent.

Denne asymmetri, der ”straffer” små innovative aktie- og anpartsselskaber, kan selvfølgelig ikke betragtes isoleret. Den må ses i sammenhæng med skatte- og afgiftssystem, uddannelsessystem osv. i øvrigt. Blandt de forhold, der trækker i modsat retning kan nævnes:

- Små virksomheder går oftere fallit end store virksomheder, med tab for det offentlige i form af manglende indbetalt moms og A-skat til følge, for slet ikke at tale om tab for Lønmodtagernes Garantifond. Reelt ligger der heri ”subsidier” til de små virksomheder. Staten stiller reelt risikovillig kapital til rådighed.
- Let adgang for lønmodtagere til at starte egen virksomhed øger risikoen for, at de arbejder i større virksomheder og rejser, når de får gode ideer, dvs. de ”nasser” på de store virksomheder. Jo lettere det er for folk at rejse med de gode idéer, desto mere tilbageholdende vil store virksomheder være med at uddanne folk.

Det forhold, at der er en væsentlig klasse af investorer, for hvem der ikke er noget væsentligt asymmetriproblem, nemlig de store selskaber, mindsker dog nok det samfundsøkonomiske problem noget. Der er som tidligere nævnt ikke nogen væsentlig asymmetri for de store selskaber (for så vidt angår investeringer i Danmark). Der er muligheder for, at folk med gode ideer sælger ideer til store selskaber/arbejder for store virksomheder mod aktieoptioner/andel i overskud osv. Det mindsker sandsynligheden for store samfundsmæssige tab som følge af, at samfundsmæssigt gode investeringer ikke foretages på grund af skattesystemets asymmetri.

Den teoretisk oplagte løsning, nemlig at indføre en fuldstændig symmetrisk skat, så negativ indkomst medførte negativ skat, forekommer ikke at være hensigtsmæssig. Over for en vis beskedent fordel må stilles risici for ”skattemøller”, hvor den danske statskasse drænes som følge af, at virksomheder i Danmark har stadige underskud og fortsætter deres drift uden nogen sinde at forvente skattepligt overskud.

3.2.2. Selskaber med udenlandske datterselskaber

Den internationale selskabsbeskatning er umådelig kompliceret, og det samme er spørgsmålet om, hvad der er hensigtsmæssige skatteregler. Men meget firkantet er situationen den: Hvis et dansk overskudsgivende moderselskab foretager en risikofyldt investering i et dansk datterselskab, vil investeringen være skattemæssig symmetrisk som følge af sambeskatningen med det overskudsgivende moderselskab: Overskud i datterselskab fører til øget skat for koncernen, underskud fører til mindre skat.

For så vidt angår datterselskaber i udlandet var der indtil for nylig symmetri i dansk selskabsskat. Men efter de seneste ændringer kan det danske moderselskab ikke længere modregne underskuddet i det udenlandske datterselskab.

Om det er et allokeringsmæssigt problem, afhænger af synsvinklen. Set fra det danske samfunds synspunkt er reglerne hensigtsmæssige. De investeringer, der set fra en dansk synsvinkel er samfundsmæssigt rentable, vil blive foretaget. De hidtidige regler medførte lidt groft sagt, at den danske stat aldrig havde gevinst på den internationale sambeskatning. Virksomhederne benyttede sig af underskud i udlandet, og når/hvis de udenlandske virksomheder fik akkumulerede overskud, der oversteg de tidligere fratrukne underskud, således at der udløstes skat til Danmark, ophørte sambeskatningen.

Omvendt er situationen, at de nuværende danske regler set ud fra et EU-synspunkt kan betragtes som forvridende. Dette kompliceres yderligere af, at spørgsmålet om skattereglerne medfører forvridning, afhænger af det pågældende udlands skatteregler. Hvis f.eks. udlandet beskattede danske selskaber med et rent symmetrisk skattesystem med negativ skat ved underskud, ville det nuværende danske skattesystem ikke medføre nogen problemer.

3.2.2. Pensionsafkast

Som det fremgår af del I, er der i pensionsafkastbeskatningen dels ubegrænset underskudsfræførsel, dels en vis mulighed for "carry back" ved ophævelse af en pensionsbeskatning. Der er altså en vis asymmetri. Reglerne er ganske komplicerede.

I det følgende skal argumenteres for, at alt i alt er pensionsafkastbeskatningen meget tæt på ren symmetri. Og det ville ikke være noget som helst problem at indføre ren asymmetri.

Langt størstedelen af pensionsformuerne ligger i evigtløbende ordninger. I disse kan der som følge af de store obligationsinvesteringer aldrig opstå den situation, at underskud ikke bruges. En typisk pensionskasse vil have 60-90% af formuen investeret i obligationer, der giver en løbende renteindtægt. En rentestigning vil medføre et kurstab her og nu, men føre til så meget desto større renteindtægter (og gevinster som følge af løbetidsforkortelse) i fremtiden. Disse løbende renteindtægter sikrer ligeledes, at kurstab på aktier vil kunne modregnes i renteindtægter, selv hvis aktiekurserne forbliver nede i en længere periode. Betragt f.eks. en pensionskasse, der har 30 % af formuen i aktier, og hvor aktiekurserne falder med 60% og forbliver på det lave niveau uden at udbetale udbytte, dvs. et meget ekstremt scenario. Det svarer til et formuetab på 15 %. Med en gennemsnitlig rente på obligationsporteføljen på 4 %, vil den løbende indtægt svare til 2,8 % af formuen før rentefaldet. Med andre ord, ca. 1/5 af tabet på aktierne vil kunne udnyttes gennem modregning i obligationsrenterne samme år, og resten i løbet af de næste 4-5 år. Dvs. der vil være et

rentetab på skatten af kurstab, der er under 2 år. Det kræver en kombination af store rentestigninger og store aktiekursfald at nå til væsentligt længere rentetab. Det skal fremhæves, at den lave skattesats på pensionsformueafkast mindsker asymmetrien. Jo lavere skattesatsen er, desto mindre bliver virkningen af en asymmetri ved positive og negative indkomster.

For evigtlevende pensionskasser er det vanskeligt at forestille sig tab, der ikke kan modregnes i senere indtægter, med mindre pensionskassen lukkes som følge af konkurs eller lignende "specialtilfælde". Dvs. lidt groft sagt er den eneste asymmetri på de kollektive ordningers område spørgsmålet om rentetabet, fordi skatteunderskuddet ikke bruges øjeblikkeligt.

For så vidt angår *individuelle ordninger* er der lidt større asymmetri. Private fører ofte en porteføljepolitik, der fører til væsentligt større udsving i afkast. Man kan f.eks. let tænke sig en privat pensionsopsparer, der investerer hele formuen i aktier, og det oven i købet i et ret lille antal aktier. Her kan man derfor let forestille sig tab, der ikke kan modregnes i gevinster i en længere årrække. Og for privatpersoner kan man også lettere forestille sig, at en person som følge af uheldige forhold ved ophævelsen af ordningen kommer i den situation, at der er et underskud som følge af uheldige investeringer, og hvor de ret komplicerede regler for "carry back" ikke fører til udbetaling af et beløb svarende til skatteværdien af underskuddet. Der vil være personer, der aldrig har betalt pensionsafkastskat, fordi deres porteføljepolitik har givet tab over hele indskudsperioden. Problemet vil dog være mindst for individuelle ordninger med løbende udbetalinger. For hvis tabet opstår sidst i udbetalingsperioden, vil det investerede beløb være lille og tabet tilsvarende lille. Og hvis tabet opstår i starten af udbetalingsperioden, vil det ofte (om end ikke altid) blive udnyttet i de kommende års positive afkast.

Selv i de mest negative scenarier (kapitalpensioner, der udelukkende er investeret i en risikabel og meget udiversificeret aktieportefølje) er asymmetrien dog typisk beskeden som følge af de – ret komplicerede – carry back-regler. Og man kan måske argumentere for, at der kan være visse fordele ved et skattesystem, der lægger en marginal straf på folk, der vælger at løbe store risici med deres pensionsopsparing. Samfundet kan have en interesse i at opmuntre folk til at løbe risici som igangsættere. Der er derimod ikke nogen grund til at opmuntre folk til at løbe risici med deres pensionsopsparing, da ét af formålene med denne jo er at mindske behovet for offentlige transfereringer til pensionister. Det er også begrundelsen for, at der i det danske pensionssystem søges sikret et vis risikospredning (maksimalt 20 % af pensionsopsparingen må investeres i én aktie).

4. Konklusion

Det danske skattesystem har en lang række asymmetrier, dels som følge af progressiv beskatning på forskellige områder, dels som følge af "manglende negativ indkomstbeskatning". Men overordnet set er der i meget betydeligt omfang tale om asymmetrier af forholdsvis beskeden omfang, der næppe har væsentlige forvridende effekter. Specielt på pensionsafkastbeskatningsområdet er man meget tæt på en rent symmetrisk ordning.

Det er to væsentlige mulige problemområder. Det ene væsentlige område, hvor der utvetydigt kan påpeges et problem, er "stand-alone"-selskaber i Danmark med store risici, hvorunder meget innovative virksomheder i høj grad vil falde. Her er der tale om, at selskabets aktionærer er i den

situation, at selskabet skal betale skat, hvis det går godt, men ikke kan bruge underskuddet, hvis det går galt.

Der er principielt et tilsvarende ”problem” med hensyn til udenlandske datterselskaber af danske moderselskaber, hvor der efter den sidste skattelovsændring ikke er mulighed for sambeskatning. Det er muligvis et problem i forhold til EU-beskatningen. Set fra det danske samfunds synspunkt er der ikke noget oplagt problem. De hidtidige regler, der gav mulighed for sambeskatning gjorde, at staten deltog i resultatet, når det var negativt, men ofte ikke deltog, når resultatet var positivt, fordi sambeskatningen ofte blev fravalgt, når det gik datterselskabet godt.³⁹ Set ud fra en dansk synsvinkel synes det ikke klart, at der er noget problem i de nuværende regler.

Om problemet med de danske risikable stand-alone-selskabers manglende skattemæssige symmetri samfundsøkonomisk er et stort problem, som bør løses ved en skattelovændring, er debattabelt. Det skyldes to forhold. For det første er der en række andre forhold, der kan trække i modsat retning, heriblandt at de pågældende selskaber typisk ”dør” med en gæld til det offentlige. Og i modsætning til private kreditorer kan staten ikke indregne en individuel tabsrisiko i den rente, den eventuelt kræver af denne kredit. For det andet gælder, at den oplagte løsning på asymmetrien, nemlig at indføre negativ indkomstskat ved underskud, synes at kunne skabe væsentligt flere problemer, end den løser.

Litteratur til den økonomiske del:

Bhatti, Jonas Aziz & Michael Møller. Pensionsafkastbeskatning og optimal porteføljesammensætning. Finans/Invest 2003, nr.1.

Florentsen , Bjarne & Michael Møller: Privates pensionsmidler og investering i unoterede aktier. Finans/Invest 2005, nr. 4.

Skatteministeriet (2004): Rapport fra Sambeskatningsudvalget. Betænkning nr. 1452.

³⁹ Generalisationer skal tages med et gran salt, da reglerne var komplicerede, og incitamenterne afhang af de udenlandske skatteregler og skattesatser. Hovedreglen, nemlig at beskatningen af udenlandske selskaber totalt set gav et negativt provenu til den danske statskasse, er dog nok ret klar.